

PKF GLOBAL

Global Bakış Yerel Yaklaşım

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

7 SERBEST BÖLGELERİN VERGİSEL CAZİBESİ

Nevzat Şenses
Vergi Bölümü Ortak

15 ASKERLİK NEDENİ İLE İŞ SÖZLEŞMESİNİN FESHİ VE ASKERDEN DÖNEN İŞÇİNİN HAKLARI

Mehmet Erciyas
Sosyal Güvenlik ve İnsan Kaynakları
Danışmanlığı Bölüm Müdürü

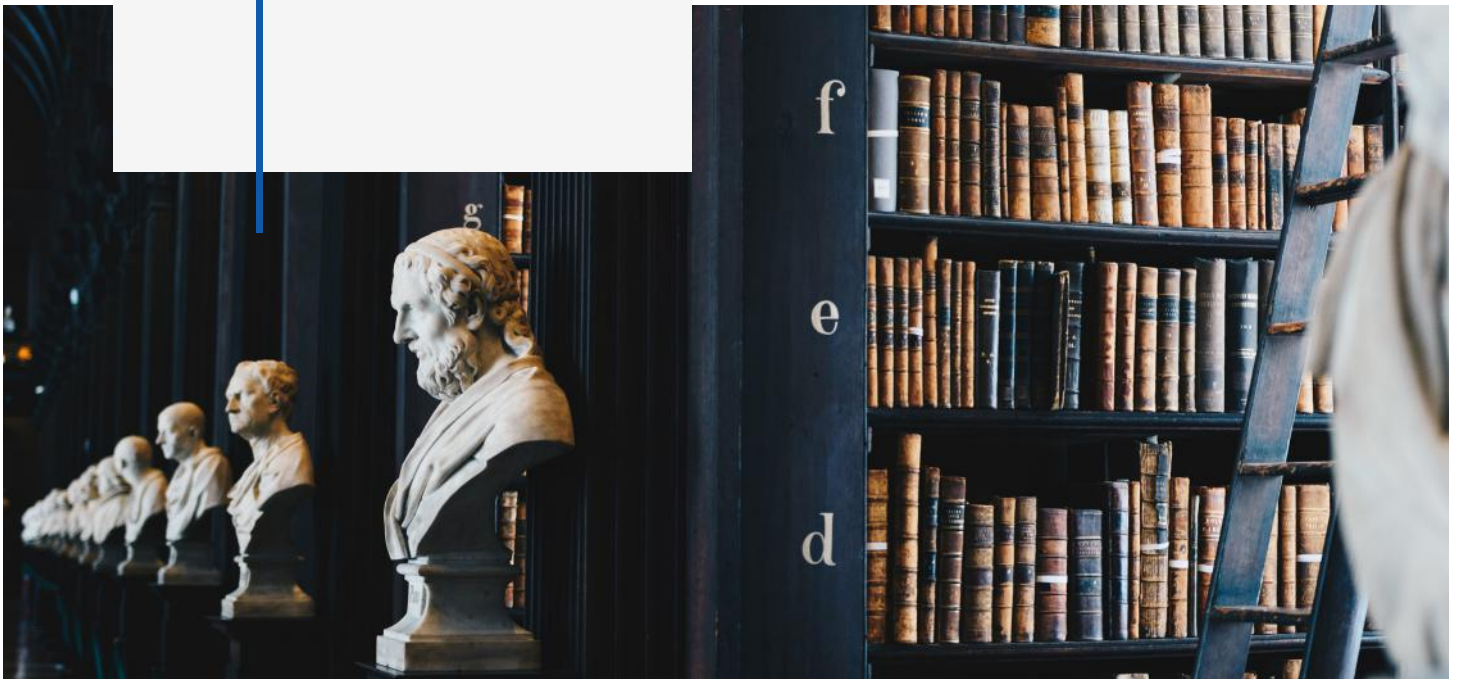
19 BİLGİNİN YOLCULUĞU: ŞİRKETLERDE RAPORLAMA SİSTEMLERİ

Mertcan Asdemir
Danışmanlık Bölümü Ortak

25 FAZLA ÇALIŞMA ÜCRETİNİN HESAPLANMASI

Servet Kaba
Sosyal Güvenlik ve İnsan Kaynakları
Danışmanlığı Ortak

www.pkfistanbul.com

29 PAZARLAMA KİTAPLARI NEDEN İŞE YARAMAZ?

Dr. Kutalmış Emre Ceylan
Danışmanlık Bölümü Ortak

33 VERGİ YARGILAMASINDA YÜRÜTMENİN DURDURULMASI

Av. Levent Alpağut

45 GELİR VERGİSİ OLMAYAN ÜLKELER

Emrah Cebecioğlu
Muhasebe ve Vergi Bölümü Ortak

www.pkfistanbul.com

GLOBAL BAKIŞ
YEREL YAKLAŞIM

TAKIM ÇALIŞMASI

Bizler sınırları olmayan danışmanlarız. Şeffaflığı odakta tutan güçlü iletişimimiz sayesinde, etkin bir takım çalışması ile dünyanın neresinde olursa olsun, çok disiplinli uzmanlık gerektiren projelerde başarılarla imzamızı atıyoruz.

SERBEST BÖLGELERİN VERGİSEL CAZİBESİ

Nevzat Şenses
Vergi Bölümü Ortak

1. Giriş

Serbest bölgeler, ülkelerin ekonomisinde istihdam yaratma, ihracatı teşvik etme, yabancı sermaye girişini hızlandırmak, girdi maliyetlerinin asgari düzeye indirmek ve ülke ekonomilerine katkı sağlamak gibi bazı cezbedici unsurlar sebebiyle tercih edilmektedir.

Ülke ekonomilerine sağladıkları katkıların yanında, esnek ve çağdaş idari yapılarıyla dış ticarete yönelmek isteyen firmalara cezbedici bir yatırım ortamı sağlayan serbest bölgelerin günden güne lojistik merkezler olarak önemleri artmaktadır.

Serbest bölgeler; bir ülkede geçerli ticari, mali ve iktisadi alanlara ilişkin hukuki ve idari düzenlemelerin uygulanmadığı veya kısmen uygulandığı, sınai ve ticari faaliyetler için daha geniş teşviklerin tanındığı ve fiziki olarak ülkenin diğer kısımlarından ayrılan yerler olarak tanımlanmaktadır.

3218 Sayılı Serbest Bölgeler Kanunu'nun 1'inci maddesinde Serbest Bölgelerin; ihracata yönelik yatırım ve üretimi teşvik etmek, doğrudan yabancı yatırımları ve teknoloji girişini hızlandırmak, işletmeleri ihracata yönlendirmek, uluslararası ticareti geliştirmek gibi amaçları sayılmıştır.

2. Serbest Bölgeler

3218 Sayılı Serbest Bölgeler Kanunu'nun 1'inci maddesinde serbest bölgeler, *"Türkiye Gümrük Bölgesinin parçaları olmakla beraber; serbest dolaşımda olmayan eşyanın herhangi bir gümrük rejimine tabi tutulmaksızın ve serbest dolaşıma sokulmaksızın, gümrük mevzuatında öngörülen haller dışında kullanılmamak ya da tüketilmemek kaydıyla konulduğu, ithalat vergileri ile ticaret politikası önlemlerinin ve kambiyo mevzuatının uygulanması bakımından Türkiye Gümrük Bölgesi dışında olduğu kabul edilen ve serbest dolaşımdaki eşyanın bir serbest bölgeye konulması nedeniyle normal olarak eşyanın ihracına bağlı olanaklardan yararlandığı yerler"* olarak tanımlanmıştır.

Bu bölgelerde gümrük ve kambiyo mükellefiyetine dair mevzuat hükümlerinin uygulanmayacağı hüküm altına alınmıştır.

Serbest Bölgelerin sunduğu avantajları aşağıdaki gibi sıralayabiliriz.

- Ticaret kolaylığı imkanı,
- Elde edilen kazançlar için, hiçbir izne tabi olmaksızın yurt dışına veya Türkiye'ye serbestçe kâr transferi imkanı,
- AB ve Gümrük Birliği kriterlerinin gerektirdiği serbest dolaşım belgelerinin temini imkanı,
- Pazar ihtiyaçlarına ve şartlarına göre serbestçe belirlenecek ticari faaliyet imkanı,
- Yerli ve yabancı tüm pazarlara erişim imkanı,
- Bürokratik prosedürlerin asgari düzeye indirilmesi imkanı,
- Her türlü ticari ve sınai faaliyete uygun ve ucuz altyapı imkanı,
- Serbest bölgede sağlanan teşvik ve avantajlardan yerli ve yabancı bütün firmalar eşit yararlanma imkanı,
- Tedarik zinciri imkânlarından yararlanma kolaylığı

3. Gelir Gider Kurumlar Vergisi Uygulaması

Serbest Bölgeler Kanunu'nun Geçici Md. 3 ile Gelir Vergisi ve Kurumlar Vergisine ilişkin sağlanan vergisel avantajlar düzenlenmiştir. Söz konusu mezkur madde ile, temelde iki farklı vergisel düzenleme yer almaktadır.

3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanunu'nun Geçici 3'üncü maddesi uyarınca **ilk düzenleme** aşağıdaki gibidir.

“Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla bu kanuna göre kurulan serbest bölgelerde faaliyette bulunmak üzere ruhsat almış mükelleflerin;

a) Bu bölgelerde gerçekleştirdikleri faaliyetleri dolayısıyla elde ettikleri kazançları, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla faaliyet ruhsatlarında belirtilen süre ile sınırlı olmak üzere gelir veya kurumlar vergisinden müstesnadır. Bu istisnanın 31.12.1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 94 üncü maddesinin birinci fıkrasının (6) numaralı bendinin (b) alt bendi kapsamında yapılacak tevkifata etkisi yoktur.

b) Bu bölgelerde istihdam ettikleri personele ödedikleri ücretler 31.12.2008 tarihine kadar gelir vergisinden müstesnadır. Ancak, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla ruhsatlarında belirtilen süre 31.12.2008 tarihinden daha önceki bir tarihte sona eriyorsa, istisna uygulamasında ruhsatta yer alan sürenin bitiş tarihi dikkate alınır.

c) Bu bölgelerde gerçekleştirdikleri faaliyetleri ile ilgili olarak yaptıkları işlemler 31.12.2008 tarihine kadar her türlü vergi, resim ve harçtan müstesnadır.”

Serbest Bölgeler Kanunu'nun geçici 3'üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca, 6/2/2004 tarihine kadar (bu tarih dahil) serbest bölgelerde faaliyette bulunmak üzere faaliyet ruhsatı almış mükelleflerin, ruhsatlarında belirtilen süre ile sınırlı olmak üzere bölgelerde gerçekleştirdikleri faaliyetler dolayısıyla elde ettikleri kazançlar kurumlar vergisinden istisnadır.

¹15/6/1985 Tarih ve 18785 sayılı Resmi Gazete'de Yayımlanmıştır.

Dolayısıyla, serbest bölgelerde şubesi bulunan kurumlar ile kanuni veya iş merkezi serbest bölgelerde olan mükelleflerin, bu bölgeler dışında yürüttükleri faaliyetlerden elde ettikleri kazançlar istisna kapsamında değildir.

3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanunu'nun Geçici 3'üncü maddesi uyarınca **ikinci düzenleme ise**; "Avrupa Birliğine tam üyeliğin gerçekleştiği tarihi içeren yılın vergilendirme döneminin sonuna kadar;

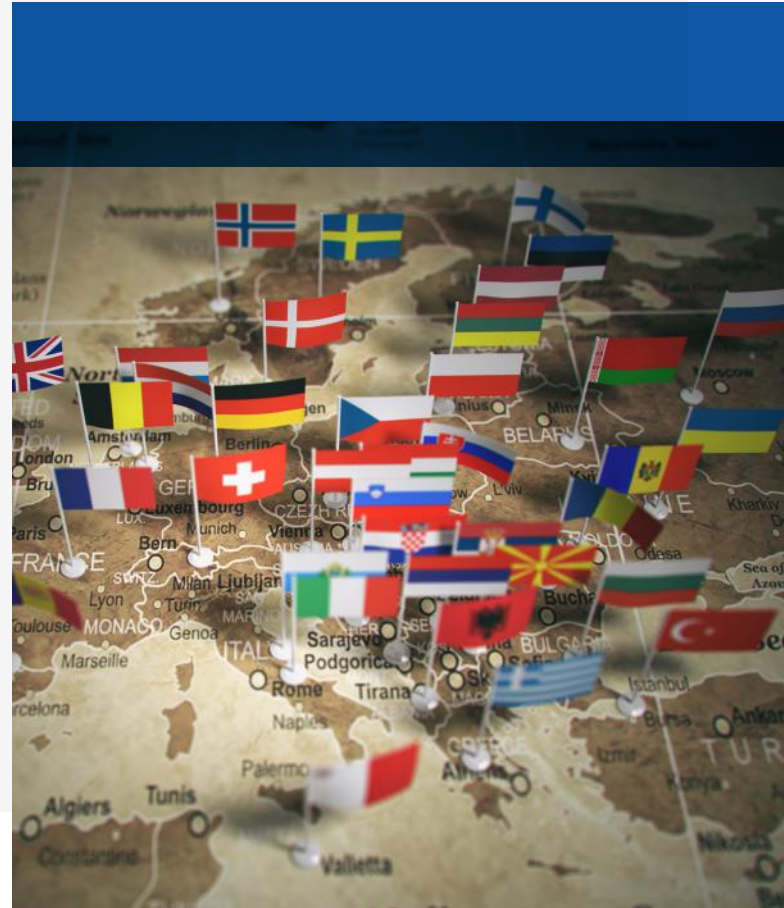
a) Serbest bölgelerde üretim faaliyetinde bulunan mükelleflerin bu bölgelerde imal ettikleri ürünlerin satışından elde ettikleri kazançları ile serbest bölgelerde, bakım, onarım, montaj, demontaj, elleçleme, ayrıştırma, ambalajlama, etiketleme, test etme, depolama hizmeti alanlarında faaliyette bulunan ve hizmetin tamamını Türkiye'de yerleşmiş olmayan kişilerle, işyeri, kanuni ve iş merkezi yurt dışında bulunanlara veren hizmet işletmelerinin, söz konusu hizmetlere konu malların serbest bölgelerden Türkiye'ye herhangi bir şekilde girişi olmaksızın yabancı bir ülkeye gönderilmesi şartıyla bu hizmetlerden elde ettikleri kazançları gelir veya kurumlar vergisinden müstesnadır.

Bu istisnanın 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 94'üncü maddesinin birinci fıkrasının (6) numaralı bendinin (b) alt bendi ile 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 15'inci ve 30'uncu maddeleri uyarınca yapılacak tevkifata etkisi yoktur.

b) Bu bölgelerde üretilen ürünlerin FOB bedelinin en az %85'ini yurt dışına ihraç eden mükelleflerin istihdam ettikleri personele ödedikleri ücretler üzerinden asgari geçim indirimi uygulandıktan sonra hesaplanan gelir vergisi, verilecek muhtasar beyanname üzerinden tahakkuk eden vergiden indirilmek suretiyle terkin edilir.

Bu oranı %50'ye kadar indirmeye ve kanuni seviyesine kadar yükseltmeye Cumhurbaşkanı yetkilidir. Cumhurbaşkanı bu yetkiyi, stratejik, büyük ölçekli veya öncelikli yatırımlar ile konusu, sektörü ve niteliği itibarıyla proje bazında desteklenmesine karar verilen yatırımlara yönelik olarak, bölge, sektör ya da faaliyet alanı itibarıyla farklılaştırarak veya kademelendirerek kullanabilir. Yıllık satış tutarı bu oranın altında kalan mükelleflerden zamanında tahsil edilmeyen vergiler cezasız olarak, gecikme zammıyla birlikte tahsil edilir.

c) Bu bölgelerde gerçekleştirilen faaliyetlerle ilgili olarak yapılan işlemler ve düzenlenen kağıtlar damga vergisi ve harçlardan müstesnadır."

3.1. İmalat Faaliyetlerine Uygulanacak İstisna

Serbest bölgelerde imalat faaliyetinde bulunan mükelleflerin bölgelerde imal ettikleri ürünlerin satışından elde ettikleri kazançları, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne tam üyeliğinin gerçekleştiği tarihi içeren yıllık vergileme döneminin sonuna kadar kurumlar vergisinden istisnadır.

Bu istisnadan, bölgede yeni faaliyete geçen mükellefler ile faaliyet ruhsatlarında yer alan sürenin dolmasıyla normal vergileme rejimine tabi olacak mükellefler yararlanacaktır. Ancak,

- Üretim dışı faaliyetlerden,
- Serbest bölge dışında üretilen malların satışından,
- Faaliyet ruhsatında belirtilen alan dışında üretilen malların satışından,
- Serbest bölgede veya serbest bölge dışında fason olarak imal ettirilen ürünlerin satışından elde edilen kazançlar istisna kapsamında değerlendirilmeyecektir.

İstisna uygulamasında, imal edilen ürünün yurt dışına ya da yurt içine satılmasının bir önemi bulunmamaktadır. Serbest Bölgeler Kanunu'nun Geçici 3'üncü maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, serbest bölgelerde faaliyet gösteren mükelleflerin imal ettikleri ürünlerin satışından elde ettikleri kazançların gelir veya kurumlar vergisinden istisna edilebilmesi için;

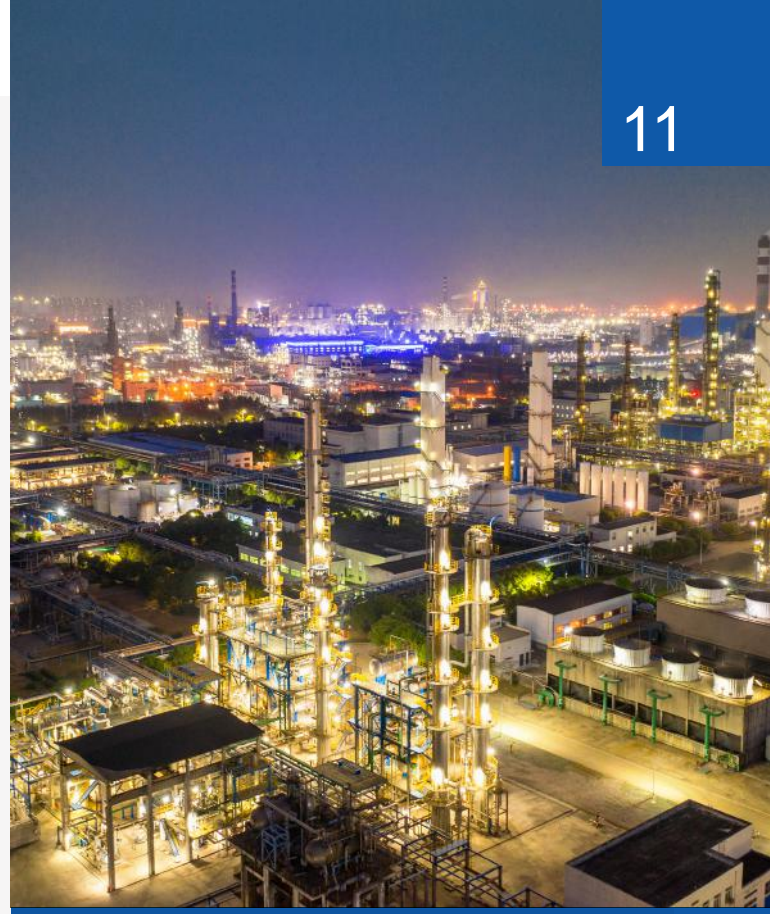
- Bölgelerde "imalat" faaliyetinde bulunmak üzere almış oldukları ruhsatın bir örneğini,
- Sanayi sicil belgesi ve kapasite raporunun bir örneğini,
- İmalat faaliyetinde kullanılacak araç parkını gösteren bir listeyi yeni mükellefiyet tesis ettirenler mükellefiyet tesisinde, durum değişikliklerinde ise (yeni bir alanda imalata başlayacak mükelleflerin bu durumu ruhsatlarına işlettirdikten sonra) değişikliği müteakiben verecekleri ilk geçici vergi beyannamesi ekinde, ilgili vergi dairesine vermeleri gerekmektedir.

3.2. Serbest Bölgelerde Gerçekleşen Birleşme ve Devir Hallerinde İstisna Uygulaması

Serbest bölgede faaliyet gösteren bir şirketin, Türk Ticaret Kanunu'nun ilgili maddeleri ile Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 18'inci maddesiyle 19'uncu maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında düzenlenmiş bulunan birleşme ve devir hallerinde infisah eden kurum adına düzenlenmiş bulunan faaliyet ruhsatının, Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından devralan kurum adına yenilenmesi ve yenileme işlemi sonrası da devralan şirketin bölgede faaliyet gösteriyor olması durumunda, devralan şirket 3218 sayılı Kanunun Geçici 3'üncü maddesi hükmünden yararlanabilecektir.

Yalnızca faaliyet ruhsatının devri veya satın alınması şeklinde gerçekleşen işlemler, 3218 sayılı Kanunun Geçici 3'üncü maddesi ile öngörülen istisnalar kapsamında değerlendirilmeyecektir.

3.3. Defter ve Belge Düzeni

Serbest bölgelerde faaliyet gösteren mükelleflerin Vergi Usul Kanunu'nun defter tutma ve belge düzenine ilişkin hükümlerine uyma zorunlulukları bulunmaktadır. Bununla beraber, Serbest Bölgeler Kanunu'nun 6'ncı maddesi ile kullanıcıların tutmak zorunda oldukları defterler ve düzenleyecekleri belgelere ilişkin olarak Vergi Usul Kanunu hükümlerine bağlı olmaksızın düzenleme yapma konusunda Hazine ve Maliye Bakanlığı'na yetki verilmiştir. Buna göre, serbest bölgelerde faaliyet gösteren mükelleflerin Vergi Usul Kanunu'nu hükümleri çerçevesinde defter tutmaları, belge ve kayıt düzenine uymaları gerekmektedir.

213 Sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 348 Seri No.lu Genel Tebliği Uyarınca; 3218 sayılı Kanunun 6'ncı maddesinin verdiği yetkiye dayanılarak, tam mükellefiyete tabi gelir veya kurumlar vergisi mükelleflerinin (adi ortaklıklar, kolektif ve adi komandit şirketler dahil) serbest bölgede faaliyette bulunan şubeleri ile serbest bölgede faaliyette bulunan gerçek veya tüzel kişilerin serbest bölge dışında

ancak Türkiye sınırları içerisinde faaliyette bulunan şubeleri hariç olmak üzere, serbest bölgede faaliyet gösteren gerçek veya tüzel kişilerden isteyenlerin, defter kayıtlarını Türk para birimi dışında (Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası) kuru günlük olarak belirlenen herhangi bir yabancı para birimi ile de yapabilmeleri Bakanlığımızca uygun bulunmuştur.

Buna göre serbest bölgede faaliyet gösteren söz konusu mükellefler, Türk para birimiyle veya başka bir yabancı para birimiyle yapılan işlemlerini, işlemin gerçekleştiği günün Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası döviz alış kuruyla ilgili para birimine çevirecekler, iktisadi işletmeye dahil kıymetlerin değerleri ile vergi matrahlarını kayıt yapılan para birimine göre tespit edecekler, ancak beyannamelerini (verilmesi gereken ayın ilk gününün kuruyla) Türk parasına çevirerek vereceklerdir.

Verginin ödenmesi, mahsubu ve iadesi işlemlerinde de Türk para birimi esas alınacaktır.

Serbest bölgede faaliyette bulunan mükelleflerin, istemeleri halinde defterlerini Türk para birimine göre tutabilecekleri ise tabiidir.

4. Katma Değer Vergisi Uygulaması

3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nda Serbest Bölgelerle ilgili olarak yapılan düzenlemelerde ise; Kanunun "**İhracat Teslimi ve Yurt Dışındaki Müşteriler İçin Yapılan Hizmetler**" başlıklı 12'nci maddesinin 1/b bendinde;

"Teslim konusu mal Türkiye Cumhuriyeti gümrük bölgesinden çıkarak bir dış ülkeye veya bir serbest bölgeye vasıl olmalı ya da yurt dışındaki müşteriye gönderilmek üzere yetkili gümrük antreposuna konulmalıdır. Teslim konusu malın ihraç edilmeden önce yurt dışındaki alıcı adına hareket eden yurt içindeki firmalar veya bizzat alıcı tarafından işlenmesi veya herhangi bir şekilde değerlendirilmesi durumu değiştirmeyeceği"

Defter kayıtlarına esas alınan yabancı para biriminden ilk kayıt yapılan hesap dönemi dahil beşinci hesap döneminin sonuna kadar dönülemeyecektir.

Bununla birlikte, Kanunun 16'ncı maddesinde ithalat istisnası düzenlenmiş olup, 1/c bendiyle, *“Gümrük Kanunu'ndaki transit ve gümrük antrepo rejimleri ile geçici depolama ve serbest bölge hükümlerinin uygulandığı malların katma değer vergisinden müstesna olduğu”* hüküm altına alınmıştır.

Yine Kanunun 17/4 maddesinde Diğer istisnalar düzenlenmiş *“ı”* bendinde ise; *“serbest bölgelerde verilen hizmetler”* ibaresine yer verilmek suretiyle, *serbest bölgelerde verilen hizmetlerin katma değer vergisinden istisna” olduğu belirtilmiştir.*

Diğer yandan, bir teslimin ihracat teslimi sayılabilmesi için;

– Teslimin yurt dışındaki bir müşteriye yapılması,

– Teslim konusu malın T.C. gümrük hattından geçerek bir dış ülkeye vasıl olması gerektiği hüküm altına alınmıştır. Dış ülkeye vasıl olma' ifadesinden de, malın gümrük hattını geçmesinin anlaşılması gerekmektedir.

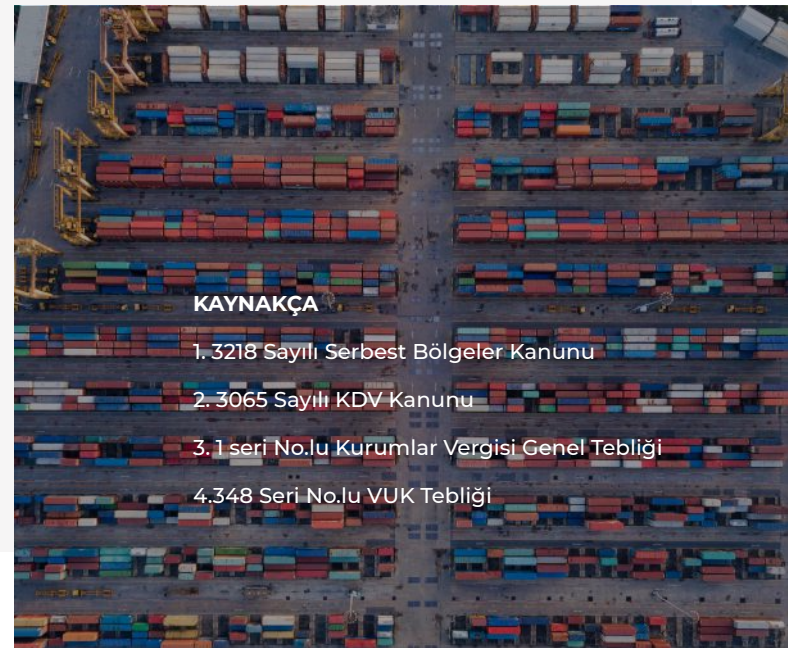
Bu açıklamalar ışığında, serbest bölgelere yapılan mal teslimleri, yürürlükteki mevzuata göre belirlenen usul ve esaslara uygun olarak gerçekleştirildiği takdirde, ihracat istisnası hükümleri çerçevesinde işlem görecektir.

5. Sonuç

İhracat, sanayileşme, teknoloji transferi, istihdam gibi konulardaki yararlarından dolayı serbest bölgeler hem gelişmiş, hem de gelişmekte olan ülkelerin kalkınmasına büyük katkı sağladığı aşikardır.

Bu bölgeler, ülkenin siyasi sınırları içinde yer almalarına rağmen gümrük bölgelerinin kapsamı dışında konumlandırılan özel alanlardır. Bu bölgeler ihracat odaklı yatırımların sayısını artırmak üzere tasarlanmıştır.

Serbest bölgelerde faaliyet gösterecek tüzel kişiler için yerli veya yabancı sermaye sınırlaması yoktur. Serbest bölgede sağlanan muafiyet ve teşvikler açısından da yerli veya yabancı sermaye ayrımı yapılmaz.

KAYNAKÇA

1. 3218 Sayılı Serbest Bölgeler Kanunu

2. 3065 Sayılı KDV Kanunu

3. 1 seri No.lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği

4. 348 Seri No.lu VUK Tebliği

KALİTE

İşlerimizi en yüksek standartlarımızda yürütüyoruz. PKF olarak ekibimizin beceri düzeylerinin artırılması ve müşterilerimizin işlerinin devamlılığını sağlayacak bir politika izliyoruz. PKF olarak bizler kalitemizi taahhüt ediyoruz.

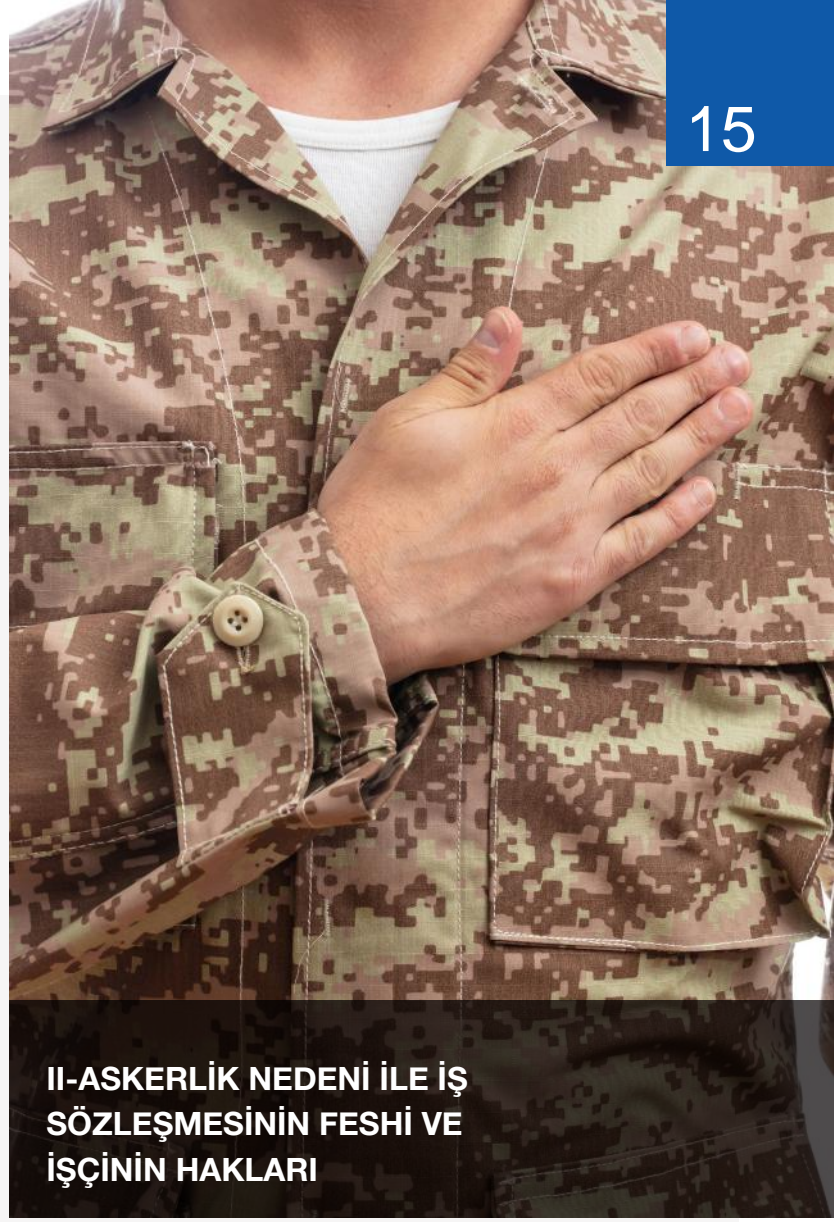
ASKERLİK NEDENİ İLE İŞ SÖZLEŞMESİNİN FESHİ VE ASKERDEN DÖNEN İŞÇİNİN HAKLARI

Mehmet Erciyas

İş, Sosyal Güvenlik ve Teşvik Danışmanlığı
Bölümü/Müdür

I-GİRİŞ

6098 sayılı TBK.393'e göre iş sözleşmesi, işçinin işverene bağımlı olarak belirli veya belirli olmayan süreyle iş görmeyi ve işverenin de ona zamana veya yapılan işe göre ücret ödemeyi üstlendiği sözleşmedir.¹ İş sözleşmesinin feshi ise taraflardan birinin karşı tarafa bu sözleşmeyi sona erdirmek için irade beyanında bulunmasıdır. İş akdinin feshi birçok nedenle yapılabileceği gibi iş yaşamında örneğine sıkça rastlanan zorunlu askerlik hizmeti nedeni ile de yapılabilir. Bu durum taraflara birtakım yükümlülükler getirmekte ve konu ile ilgili karmaşalara neden olmaktadır. Dolayısı ile işveren idari para cezası ve tazminat ile karşılaşabilirken, işçi de hak mağduriyetleri yaşamaktadır. Bu kapsamda hazırladığımız yazımızda; **işçi, askerlik nedeni ile iş akdini feshedebilir mi? Fesih sonrası işçi kıdem tazminatı hakkı elde eder mi? Fesih nedeni ile işçinin yıllık izin hakkında değişiklik meydana gelir mi? Askerlik dönüşü işveren işçiyi tekrar işe almak zorunda mıdır? Askerlik dönüşü sonrası işsiz kalan işçi işsizlik ödeneği alabilir mi?** sorularına cevap aranmaktadır.

II-ASKERLİK NEDENİ İLE İŞ SÖZLEŞMESİNİN FESHİ VE İŞÇİNİN HAKLARI

A-İŞ SÖZLEŞMESİNİN FESHİ

Borçlar hukuku anlamında fesih; sözleşme taraflarından birisinin sözleşme kurulduktan sonra ortaya çıkan haklı bir nedene dayanarak, sözleşmeyi sona erdirmek şeklindeki iradesini karşı tarafa yöneltmesidir. Bu bakımdan fesih, bir bozucu yenilik doğuran hakkın kullanılmasıdır.³ İş hukukuna göre fesih ise hukuka uygun olarak belirli veya belirsiz süreli şekilde kurulmuş bir iş sözleşmesinin kanunda öngörülen nedenlerin gerçekleşmesi halinde, taraflardan birisince bildirim süresi verilerek veya derhal sona erdirmek şeklindeki bozucu yenilik doğuran irade açıklamasıyla sona erdirilmesidir.⁴ İşçinin, askerlik sebebiyle iş akdini feshinde ise kıdem tazminatına hak kazanabilmesi için feshin gerçekten askerlik nedenine dayanması gerekir. İşçinin askerlik nedeniyle işten ayrılıp ayrılmadığı, askerlik belgelerinin askerlik şubesinden istenilmesiyle ispatlanabilir.⁵ Sosyal Güvenlik

¹ 6098 sayılı TBK (04.02.2011 tarih ve 27836 sayılı Resmî Gazete' de yayımlanmıştır.)

² Durmuş ÖZCAN, Uygulamalı İş Davaları, 1. Baskı, Ankara 2013, Adalet Yayınevi, s.227

³ Durmuş ÖZCAN, Uygulamalı İş Davaları, 1. Baskı, Ankara 2013, Adalet Yayınevi, s.231 ve 234

⁴ Ercan AKYİÇİT, İş Hukuku, 6. Baskı, Ankara 2007, Seçkin Yayıncılık, s.182

Kurumu kayıtlarıyla da başka bir işyerinde çalışmak için ayrılıp ayrılmadığı denetlenmelidir. Yani fesihten sonra başka işyerinde çalışan işçinin işyerinden askerlik sebebiyle ayrıldığı düşünülemez. İşçinin askerlik sebebiyle iş sözleşmesini feshinde ihbar öneli tanınmasına da gerek yoktur. İşçinin işten ayrıldıktan sonra başka bir yerde çalışması halinde, feshin askerlik nedeniyle yapıldığı iddia edilmez. Bu sebeple kıdem tazminatına hak kazanılması için askerlik görevi nedeni ile işten ayrılmak ve makul süre içerisinde askerliğini yapmak için birliğine teslim olmak gereklidir. (Makul süreden kasıt işçinin askerlik öncesi akraba ve arkadaşlarıyla vedalaşması için zamana ihtiyacıdır. Makul süre, işçinin sosyoekonomik durumu, çevre, örf ve adet özellikleri nazara alınarak belirlenmelidir.)⁶

İş akdinin feshinde hal böyle iken fesih sonucu doğacak haklar ve bu haklardan yararlanma şartları aşağıda ifade edeceğimiz şekildedir.

C-ASKERDEN DÖNEN İŞÇİNİN İSTİHDAMI

İşveren askerden dönen işçisini işe almak zorunda mıdır? Bu sorunun cevabı 4857 sayılı İş Kanununun Askerlik ve Kanundan Doğan Çalışma başlıklı 31. maddesinde düzenlenmiştir. Kanun metninde “*Muvazzaf askerlik ödevi dışında manevra veya herhangi bir sebeple silah altına alınan veyahut herhangi bir kanundan doğan çalışma ödevi yüzünden işinden ayrılan işçinin iş sözleşmesi işinden ayrıldığı günden başlayarak iki ay sonra işverence feshedilmiş sayılır.*

İşçinin bu haktan faydalanabilmesi için o işte en az bir yıl çalışmış olması şarttır. Bir yıldan çok çalışmaya karşılık her fazla yıl için, ayrıca iki gün eklenir. Şu kadar ki bu sürenin tamamı doksan günü geçemez.

B-İŞÇİNİN KIDEM TAZMİNATI HAKKI

İşçi ve işveren arasındaki iş ilişkisi 1475 sayılı İş Kanunu⁷ ile düzenlenmekteydi ancak 4857 sayılı İş Kanunu⁸ ile 1475 sayılı kanun yürürlükten kaldırılmıştır. Ancak; 1475 sayılı İş Kanunu'nun kıdem tazminatını düzenleyen 14. maddesinin yürürlüğü devam etmektedir. Buradan hareketle işçinin zorunlu askerlik hizmeti nedeni ile iş sözleşmesini sona erdirme hakkı için 1475 sayılı İş Kanunu'nun kıdem tazminatını düzenleyen 14. maddesine gidilmelidir. Kanun maddesine göre muvazzaf askerlik nedeni ile iş sözleşmesinin feshedilmesi durumunda işçinin kıdem tazminatı talep hakkı doğacağı yer almaktadır.

İş sözleşmesinin feshedilmiş sayılabilmesi için beklenilmesi gereken süre içinde işçinin ücreti işlemez. Ancak özel kanunların bu husustaki hükümleri saklıdır. Bu süre içinde iş sözleşmesinin Kanundan doğan başka bir sebebe dayanılarak işveren veya işçi tarafından feshedildiği öteki tarafa bildirilmiş olsa bile, fesih için kanunun gösterdiği süre bu sürenin bitiminden sonra işlemeye başlar. Ancak iş sözleşmesi belirli süreli olarak yapılmış ve sözleşme yukarıda yazılı süre içinde kendiliğinden sona eriyorsa bu madde hükümleri uygulanmaz.

⁵ Yargıtay 9. Hukuk Dairesi, E. 2003/15708 K. 2004/4284 T. 08.03.2004

⁶ Yargıtay 9. Hukuk Dairesi, E. 1993/10594 K. 1994/3038

⁷ 1475 sayılı İş Kanunu (01.09.1971 tarih ve 13943 sayılı Resmî Gazete' de yayımlanmıştır.)

⁸ 4857 sayılı İş Kanunu (10.06.2003 tarih ve 25134 sayılı Resmî Gazete' de yayımlanmıştır.)

“Herhangi bir askeri ve kanuni ödev dolayısıyla işinden ayrılan işçiler bu ödevin sona ermesinden başlayarak iki ay içinde işe girmek istedikleri takdirde işveren bunları eski işleri veya benzeri işlerde boş yer varsa derhal, yoksa boşalacak ilk işe başka isteklilere tercih ederek, o andaki şartlarla işe almak zorundadır. Aranan şartlar bulunduğu halde işveren iş sözleşmesi yapma yükümlülüğünü yerine getirmese, işe alınma isteğinde bulunan eski işçiye üç aylık ücret tutarında tazminat öder.” hükmü yer almaktadır. Bu madde ile işverenler için askerden dönen ve eski işinde çalışmak isteyen işçiyi işe alma zorunluluğu getirilmiştir. İşverenin işçiyi işe almaması durumunda tazminat ödeme yükümlülüğü altına girmiş olmaktadır.

Dolayısı ile bir askeri ödev, muvazzaf askerlik dâhil bir kanuni ödev dolayısıyla işinden ayrılan işçiler görevin sona ermesinden başlayarak iki ay içinde işe girmek istedikleri takdirde işveren, eski işleri veya benzeri işlerde boş yer varsa derhal, yoksa boşalacak ilk işe başka isteklilere tercih ederek o anki şartlarla işe almak zorundadır. İşe almaması durumunda eski işçisine üç aylık ücret tutarında tazminat öder.⁹

Ayrıca ifade etmek gerekir ki askere gitmek için ayrıldığı işyerine döndüğünde yıllık izin hesabı için işçinin bütün kıdemi hesap edilmelidir. Çünkü yıllık izin ayrı kıdem tazminatı ayrı düzenlemelerdir.¹⁰ Dolayısı ile yıllık izin hesabında işçinin kıdem tazminatı alıp almadığı hesap edilmemektedir. Yani, yasada yıllık izin ücretleri için geçmiş kıdemlerin sıfırlanması gibi bir düzenleme yoktur.

D-ASKERDEN DÖNEN İŞÇİ İŞSİZLİK ÖDENEĞİ ALABİLİR Mİ?

4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu’nun 47. maddesinin c bendine göre “işsizlik sigortası bir işyerinde çalışırken, çalışma istek, yetenek, sağlık ve yeterliliğinde olmasına rağmen, herhangi bir kasıt ve kusuru olmaksızın işini kaybeden sigortalılara işsiz kalmaları nedeniyle uğradıkları gelir kaybını belli süre ve ölçüde karşılayan, sigortacılık tekniği ile faaliyet gösteren zorunlu sigortayı ifade eder” tanımı yer almaktadır. Dolayısı ile işsizlik sigortası kapsamında bir iş yerinde çalışırken; çalışma istek, yetenek, sağlık ve yeterliliğinde olmasına rağmen kendi istek ve kusuru dışında işini kaybedenler hizmet akitleri öncesinde gerekli koşulları taşımaları durumunda işsizlik sigortası hizmetlerinden yararlanılabileceği kanun metninde belirtilmiştir.

Yani askerlik hizmeti nedeni ile işinden ayrılan işçiler (SGK işten çıkış kodu 12 olmalıdır.) askerlik tarihinden önceki son 120 gün içinde kesintisiz çalışmış olmak ve son 3 yıl içerisinde en az 600 gün süre ile işsizlik sigortası primi ödemiş olmak koşulu ile işsizlik ödeneği alabilirler (600 gün süre ile işsizlik sigortası primi ödemiş olan sigortalı işsize 180 gün süre ile işsizlik ödeneği bağlanır). Ancak işsizlik ödeneği alacak olanların çalışmaya hazır bulunmaları gerektiği için işsizlik ödeneği başvurusunun askerlik dönüşü yapılması gerekmektedir. Eğer askerlik öncesi başvuru yapılmış ise hak edilen ödenek Çalışma ve

⁹ <http://smahkemesi.com/2015/07/askerlik-nedeniyle-isten-ayrilma-ve-kidem-tazminat-hakkinda-bilinmesi-gerekenler/>

¹⁰ <http://iskanunu.com/sizin-sorduklariniz/askerden-donen-iscinin-haklari/>

¹¹ 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu (891999 tarih ve 23810 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.)

İş Kurumu veya ALO 170 hattı vasıtası ile durdurulmalı ve askerlik sonrası yeniden başvuru yapılarak hak edilen ödenek alınmalıdır. Aksi takdirde askerde iken adınıza yatırılan işsizlik ödeneği yasal faiziyle geri istenecektir.

Askerlik sonrası işsizlik ödeneği başvurusu için ise;

- 1 İşveren tarafından düzenlenen İşten Ayrılış Bildirgesi (Bulunmaması halinde İş-Kur'dan temin edilecek talep dilekçesi)
- 2 Terhis belgesi
- 3 Kimlik fotokopisi ile terhis tarihinden itibaren en geç 30 gün içerisinde İş-Kur'a başvurulması gereklidir. Başvurunuz 30 günü geçerse gecikilen süre hak kazanacağınız toplam süreden düşülmektedir.

III- SONUÇ

Tüm ifade edilenler neticesinde, askere gitmek için iş akdini fesheden işçi kıdem tazminatını hak eder ve ayrıldığı işyerine askerden döndükten sonra 2 ay içerisinde yeniden başvuran işçinin işveren tarafından işe alınması gerekmektedir. İşveren kendisine bu taleple başvuran işçileri eski işlerine veya benzer işlere boş yer olması halinde hemen, eğer o tarihte bu nitelikte bir iş yoksa boşalacak ilk pozisyona başka isteklilere karşı tercih ederek almak zorundadır. Bu şartların varlığına rağmen işveren askerden dönen işçisini işe almazsa işçisine 3 aylık ücreti tutarında tazminat ödemek zorundadır. Ayrıca iş sözleşmesini fesheden işçinin yıllık izin hakkında herhangi bir değişiklik olmazken işçinin gerekli şartları taşıyor olması halinde işsizlik ödeneği alabilmektedir.

Bilginin Yolculuğu: Şirketlerde Raporlama Sistemleri

Mertcan Asdemir
Danışmanlık Bölümü Ortak

Raporlar şirketlerin karar alma mekanizmalarının vazgeçilmez parçaları. Raporların oluşturulmasında ciddi emek ve zaman harcanıyor. Yapılan araştırmalar yöneticilerin zamanlarının ortalama %40'ını rapor hazırlayarak geçirdiklerini ortaya koyuyor. Ortalaması %40 ancak iyi kurgulanmış bir bilgi teknolojileri altyapısı olmayan, dijital araçlardan faydalanmayan şirketlerde bu oran, verinin peşinde koşma süreleri de eklendiğinde %60'lara ulaşabiliyor. Bu yöneticilerin işin büyük kısmını birimlerinde çalışanlarla da paylaştığı düşünüldüğünde raporlama maliyetlerinin işletmelerin genel giderleri içerisinde ciddi bir pay tuttuğu görülüyor.

Peki sonuçlardan memnun muyuz?

Nasıl bir raporlama sistemi kurgulamalıyız?

Kararlarımızı destekleyecek yeterlilikte ve doğrulukta raporumuz var mı yoksa gerekli gereksiz doğru yanlış birçok rapor içerisinde boğuluyor muyuz?

Raporlar hakkında zamanlamasından güncellenme sıklığına, kime hitap ettiğinden sunum şekline kadar konuşabileceğimiz onlarca konu var. Ancak biz bu yazıda çok daha temel konulara odaklanacağız.

Raporların temel amacı bilgi vermek, gerçeği göstermektir. Olan biteni izlemek, gerçeği öğrenmek, bu gerçekleri kullanarak karar vermek için raporları inceleriz.

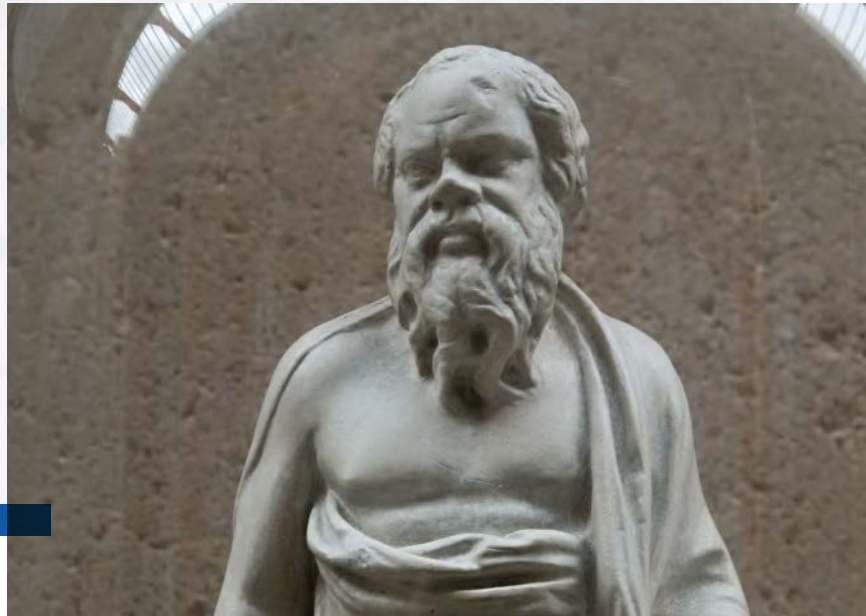
Raporlardan ilk beklentimiz ise doğru olmalarıdır.

Doğruluk!

Her incelediğimiz rapor bir kısım sorularımızı cevaplarken yeni sorular da ortaya çıkarabilir. Temel amacımız doğru bilgiye ulaşmaktır. Soru sorup cevaplarını ararken bilginin peşinde yaptığımız bu yolculuk temelde filozofların yaptıklarından çok da farklı bir şey değildir.

Hesaplamalardan, matematikten ibaret olan bir konuda bu adam niye felsefe yapıyor diyebilirsiniz. Bakalım bu ilişkiyi biraz derinleştirerek açıklayabilecek miyim?

Felsefe yani philosophy kelimesini ortaya ilk atan kişi Pythagoras yani hepimizin Pisagor adıyla tanıdığı Yunan matematikçi ve filozoftur.

Tabii burada rüzgarın soğuk olup olmamasına bile insanın algısının sebep olduğunu iddia eden Protagoras gibi bir sofist şüpheciliğinden bahsetmeyeceğiz. Bizim aradığımız daha metodolojik ve konumuzla alakalı bir şüphecilik.

“Her şeyin ölçüsü insandır. Her şey bana nasıl görünürse benim için öyledir. Üşüyen için rüzgâr soğuk, üşümeyen için soğuk değildir. Her şey için birbirine tümüyle karşıt iki söz söylenebilir”.

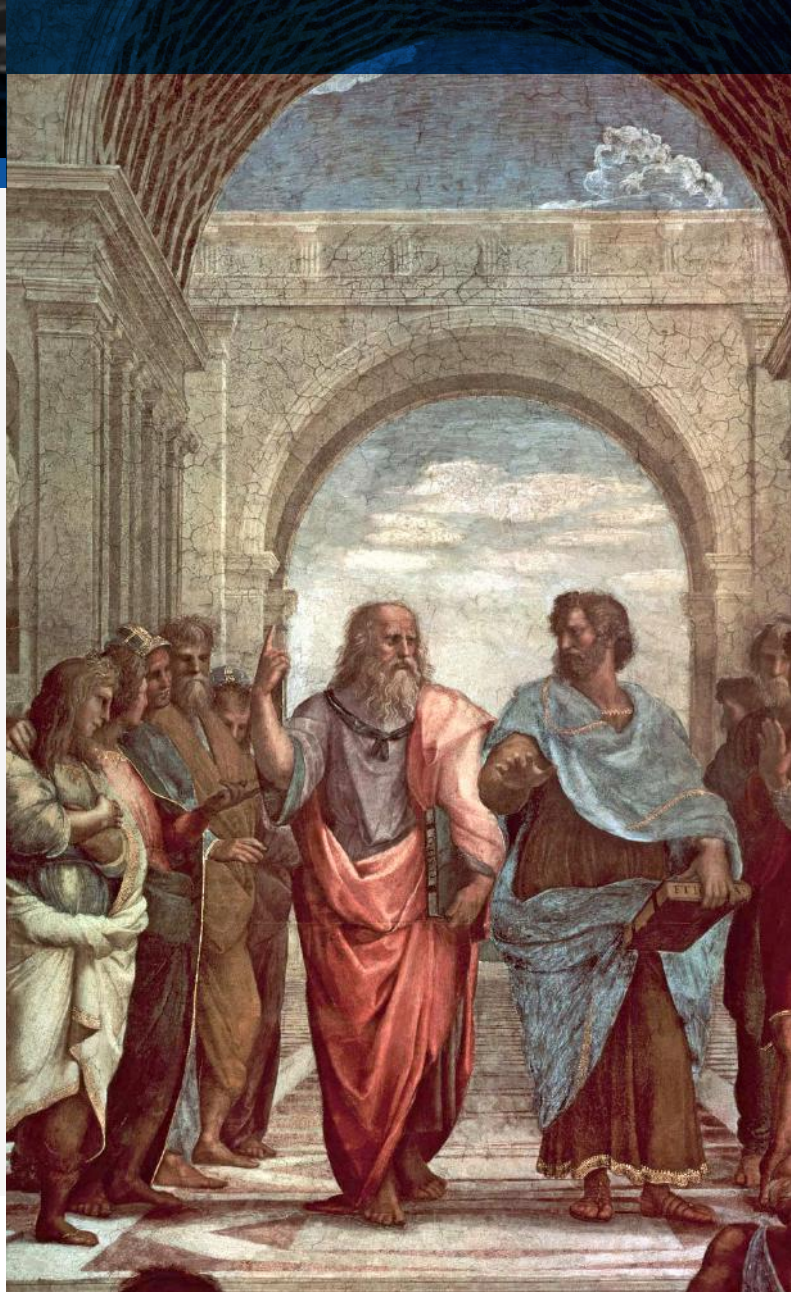
Açıkça söylemek gerekirse raporlarımızın doğruluğundan emin olabilmemize faydası olacak bir sorgulama metodu.

Matematik ve felsefe aslında yüzyıllar boyu birlikte hareket etmişlerdir.

O kadar ki birçoğunuzun bildiği üzere Plato modern eğitim sistemlerinin temellerinin atıldığı Akademia’sının girişine “Geometri bilmeyen giremez.” yazdırmıştır.

Etimolojik olarak bakarsak, felsefe yani philosophy yunanca philia ve sophia kelimelerinin birleşiminden oluşmuştur. Philia sevgi, sophia ise bilgi, bilgelik demektir.

Bilginin ve gerçeğin peşinde koşan filozofların bir kısmının motivasyonu ise şüpheleridir. Felsefi akım şüphecilik, septisizm, skeptisizm gibi isimlerle anılmaktadır. Skeptisizm, Skepsis yani sorgulama kelimesinden türemiştir. Sorgulamadığımız bir şeyin doğru olduğundan emin olamayacağımız yaklaşımı üzerine inşa edilmiştir.

Metodolojik Skeptisizm!

Metodolojik skeptisizmin diğeri adı Kartezyen Skeptisizmdir. Kartezyen dediğimde hepinizin gözünün önünde muhtemelen kartezyen koordinat sistemi belirmiştir. Fransız Matematikçi ve Filozof Rene Descartes tarafından bulunmuştur. Kartezyen'in kelime anlamı da zaten Descartes'çildir. Raporlarınızda kullandığınız grafiklerin temelini oluşturan analitik geometrinin babası işte bu matematikçidir.

Hepimizin bildiği “Düşünüyorum, öyleyse varım!” sözünü söyleyen de yine kendisidir.

Ama konumuz analitik geometri değil. Descartes'ın şüpheciliği onu “Metot üzerine konuşmalar” kitabında bahsettiği üzere bir şeyin doğru olup olmadığını anlayabileceği bir metot yaratmaya itmiştir. Bu, 4 basamaklı bir metottur.

Kesinlik

1

Birinci basamağı kesinliktir. Kesin olarak doğru olduğuna emin olmadığı her şeyi yok saymaktadır Descartes. İlk önce kanıtlamalıdır. Bu sorgulamaya başladığımız aşamadır.

Analiz

2

İkinci basamak Analiz basamağıdır. Analiz bir şeyin mümkün olan en küçük parçalarına kadar ayrıştırılması anlamını taşımaktadır. Her parça doğru olmadan bütünü doğruluğundan bahsetmek mümkün olmayacaktır.

Sentez

3

Bu parçalar sentez adımıyla birleştirilerek bir bütün haline getirilecektir. Ve daha büyük bir doğrunun ortaya çıkması bu şekilde sağlanacaktır.

Kontrol

4

Bütüne ulaşan yoldaki sorgulamaların ve yöntemlerin tamamı bir bütün olmalı, hiçbir hataya yer bırakılmamalıdır.

Bir raporlama sisteminden beklentimiz de temel olarak bu şekilde işlemesi değil midir? Ancak şirketinizdeki her bilgiyi bu şekilde yönetmeye çalıştığınızda muhtemelen sadece ortaya çıkacak raporları incelemek için bile ayrı bir ekip kurmanız gerekecektir. Bizim ise amacımıza hizmet eden ve Descartes'ın metodunda bahsettiği bu temeller üzerine oturmuş bir sisteme ihtiyacımız var.

Amaca uygunluk!

Amaca uygun bir raporlama sistemi tasarlayabilmek için;

- İlk aşama sorularımızı netleştirmektir.
- Belirlediğimiz soruları cevaplamak için neleri bilmemiz gerektiği yani göstergelerimiz ortaya konulmalı,
- Göstergeler analiz edilerek onları oluşturacak matematiksel modeller geliştirilmeli,
- Modelleri tamamlayacak veriler belirlenmeli,
- Verilerin kaynakları tespit edilmeli,
- Kaynaklardan bilgileri hangi yöntemlerle toplayacağımız netleştirilmelidir.
- Bu veriler toplanarak göstergelere, göstergeler raporlara dönüşmeli,
- Bu mekanizmayı denetleyecek bir sistem kurulmalıdır.

Her rapor sorulara cevap verdiği kadar aynı zamanda soru kaynağıdır da. Raporlar hiyerarşik olarak katmanlanmalı ve her yönetim seviyesindeki ihtiyaçlar belirlenmelidir. Rapor incelenirken oluşabilecek soru işaretleri aşağıya doğru derinleştirilebilmelidir.

Bu şekilde sorularımızı cevaplamak için yukarıdan aşağıya doğru dizayn edilmiş bir yapıda, aşağıdan yukarıya doğru bilginin akışı sağlanması amaçlanmaktadır. Ama nasıl?

Bilginin Yolculuğu!

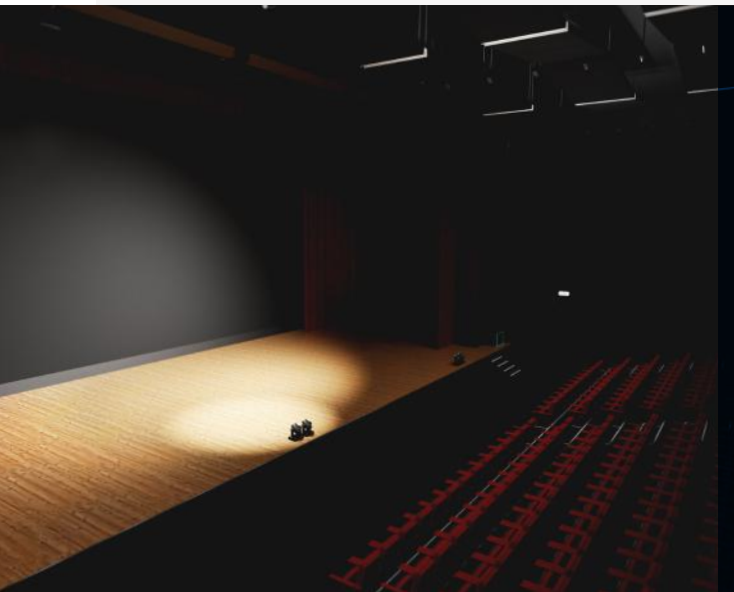
Sanat, bilginin ve düşüncenin geniş kitlelere ulaştırılmasında tarih boyunca büyük rol oynamıştır. Bilimden ilham almış, çoğu zaman da bilime ilham vermiştir.

Bunun en güzel örneklerinden birisi 28 Mayıs 1934 tarihinde gerçekleşmiştir.

1934 Londra'sında, Sadler's Wells Tiyatrosu'nda Thomas Eliot'ın The Rock yani Kaya isimli eseri sahnelenmekteydi. Fonda Martin Shaw'un müzikleri çalıyordu. O akşamki repliklerden biri şu şekilde bitiyordu:

Bilginin içinde kaybettiğimiz bilgelik nerede? Enformasyonun içinde kaybettiğimiz bilgi nerede?

Bilginin içindeki bilgelik, Enformasyonun içindeki bilgi. Ben, şematize etmeye çalıştığımda şöyle bir şey ortaya çıkıyor:

Yönetim bilimciler bu tanımın üzerine bir kelimeyi daha ekliyorlar. O da Veri! Ve daha anlaşılır bir hale getirmek için şu şekilde şematize ediyorlar:

Evet bu bir piramit, Bilgi Piramidi. İnsanların binlerce yıldır yükselişin, uyanışın sembolü olarak gördükleri piramit.

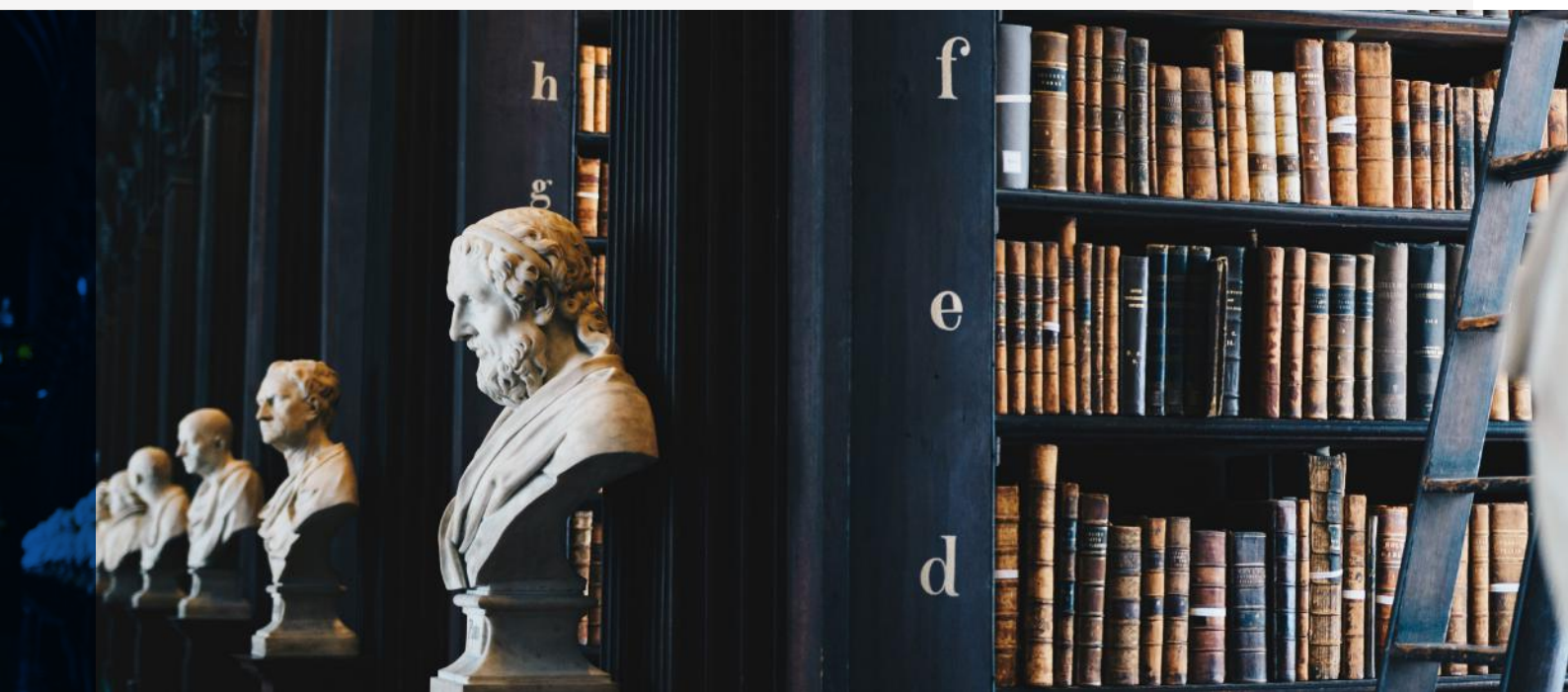
Piramidin basamaklarını oluşturan veri; enformasyon, bilgi ve bilgelik kelimelerinin İngilizce'lerinin kısaltması olan DIKW Piramidi olarak da adlandırılıyor.

Piramidin basamakları verinin en temel haliyle bütünü anlamak ya da akıl anlamında kullanabileceğimiz bilgelik seviyesine ulaşmak için hangi aşamalardan geçmesi gerektiğini anlatıyor.

Piramidin temelinde yer alan veriler, gözlem ya da ölçümlerimizin sonucunda ulaştığımız gerçeklerdir. Haftalık satış raporu, müşteri bazında satış raporu, günlük üretim miktarı raporu olarak adlandırılan şeyler aslında sadece birer veri setidir.

Enformasyon aşamasında ise veriler doğrulanmış, ayıklanmış, ilişkilendirilerek bir anlam çıkartılmış olmalıdır. Bir şeyin rapor olarak adlandırılabilmesi için asgari enformasyon aşamasını tamamlamış olması gerekir.

Satılan ürünün dönemlere göre değişiminin ya da üretim miktarı ile olan ilişkisinin bir tablo ya da grafik oluşturarak gösterilmesi enformasyona örnek olarak verilebilir. Kısaca Enformasyon verinin işlenmiş halidir.

Bu seviyedeki raporlar Bilgilendirme Raporları olarak adlandırılır. Dijital dönüşümün temellerini atmış işletmelerde bilgilendirme raporları birileri tarafından sunulmaz ya da hazırlanmaz. Yani işletmenizde birileri bu tarz raporlar hazırlıyorsa çağın hızla gerisinde kalıyorsunuz demektir.

Enformasyonları anladığımız, doğru enformasyonları yan yana getirdiğimiz, içselleştirdiğimiz zaman bilgiye ulaştığımız oluruz. Bu aşamada yapılan hazırlıklar artık anlam kazanmışlardır.

Bilgelik ise bildiklerimizi yorumladığımız, akıl yürüttüğümüz, kararlar aldığımız, uyguladığımız aşamadır.

Bu seviyede oluşturulacak raporlar ise karar mercisine analiz edilmiş, yorumlanmış, senaryoları işletilmiş ve neticede uyarılar ve öneriler içeren bir bütün halinde sunulan analitik raporlardır. Kaliteleri enformasyon yeterliliğine olduğu kadar yöneticilerinizin yeteneklerine de bağlıdır.

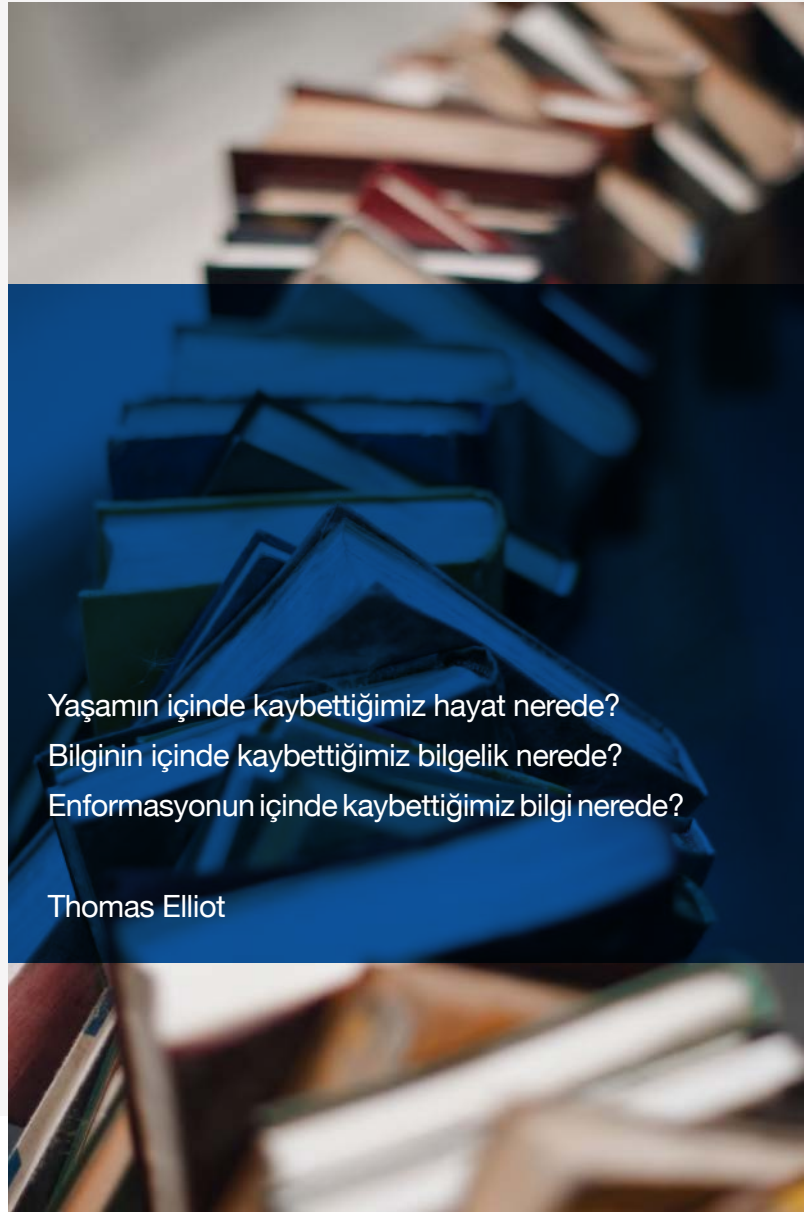
Kararlarınızı hangi aşamadaki olgulara dayandırarak aldığınız ise şirketinizi ne kadar riske soktuğunuz ile ters orantılı olarak gösterilebilir. Ne kadar az bilerseniz o kadar çok risk alırsınız. Ancak unutulmamalıdır ki önündeki çok fazla ve karmaşık raporlar ve veri setleri ile boğulmuş bir yönetici ile hiç rapor alamayan bir yönetici arasında da çok bir fark yoktur.

Kısacası iyi bir raporlama sistemi, her seviyedeki yöneticinin doğru ve amaca uygun enformasyonlara hızlı ve zahmetsizce ulaşarak yorumlayabileceği ve karar mekanizmasındaki yerini bu bilgi ve kendi akli, becerileri ile doldurabileceği bir yapıyı destekleyen şirket içi bilgi mimarisidir.

Doğru soruları sorup, doğru cevapları alabilen bir yönetim, amacına ulaşmak için doğru yolu da tayin edebilecektir.

Değişimin hızına ayak uydurabilmenin yani çevik bir işletme olabilmenin en önemli koşullarından biri de bilgi akışını doğruluğunu ve bütünlüğünü kaybetmeden hızlandırmaktır. Bu da ancak doğru dijital araçların seçilmesi ve şirketinizin gereksinimleri doğrultusunda uyarlanması ile olabilecektir.

Hızlanmak için doğru araçlarla çalışın. Verilerin içinde kaybolmayın. Bilime güvenin, sanatı sevin. Sağlıcakla kalın.

Yaşamın içinde kaybettiğimiz hayat nerede?
Bilginin içinde kaybettiğimiz bilgelik nerede?
Enformasyonun içinde kaybettiğimiz bilgi nerede?

Thomas Elliot

FAZLA ÇALIŞMA ÜCRETİNİN HESAPLANMASI

Servet Kaba

İş, Sosyal Güvenlik ve Teşvik Danışmanlığı Bölümü
Yönetici Ortak

Mevzuatımızda fazla çalışma ve fazla çalışma ücreti İş Kanunu, Deniz İş Kanunu, Basın İş Kanunu ve Türk Borçlar Kanunu'nda hüküm altına alınmıştır.

4857 sayılı İş Kanunu'nun 41. maddesine göre, ülkenin genel yararları yahut işin niteliği veya üretimin artırılması gibi nedenlerle fazla çalışma yapılabilir. Fazla çalışma, Kanunda yazılı koşullar çerçevesinde, haftalık kırk beş saati aşan çalışmalardır. Denkleştirme esasının uygulandığı hallerde, işçinin haftalık ortalama çalışma süresi, normal haftalık iş süresini aşmamak koşulu ile bazı haftalarda toplam kırk beş saati aşsa dahi bu çalışmalar fazla çalışma sayılmaz.

Her bir saat fazla çalışma için verilecek ücret normal çalışma ücretinin saat başına düşen miktarının yüzde elli yükseltilmesi suretiyle ödenir. Haftalık çalışma süresinin sözleşmelerle kırk beş saatin altında belirlendiği durumlarda yukarıda belirtilen esaslar dahilinde uygulanan ortalama haftalık çalışma süresini aşan ve kırk beş saate kadar yapılan çalışmalar fazla sürelerle çalışmalardır. Fazla sürelerle çalışmalarda, her bir saat fazla çalışma için verilecek ücret normal çalışma ücretinin saat başına düşen miktarının yüzde yirmi beş yükseltilmesiyle ödenir.

854 sayılı Deniz İş Kanunu 26. maddesine göre, genel bakımdan iş süresi, günde sekiz ve haftada kırk sekiz saattir. Anılan Kanun'un 28. maddesine göre, bu Kanuna göre tespit edilmiş bulunan iş sürelerinin aşılması suretiyle yapılan çalışmalar, fazla saatlerde çalışma sayılır. Yapılacak fazla çalışmanın her saatine ödenecek ücret normal çalışma ücretinin saat başına düşen miktarı %25 oranında artırılmak suretiyle bulunacak miktardan az olamaz.

5953 sayılı Basın İş Kanunu'na¹ göre, haftalık çalışma süresi kırk sekiz saattir. Anılan Kanunun ek 1. maddesine göre, günlük çalışma süresi sekiz saattir. Her bir fazla çalışma saati için verilecek ücret, normal çalışma saati ücretinin %50 fazlasıdır.

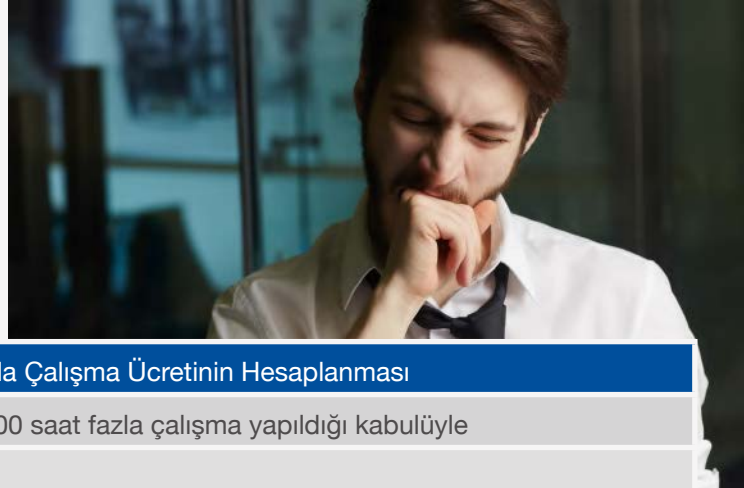
¹ Kanunun açık adı: Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanun.

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu 398.maddesine göre, fazla çalışma, ilgili kanunlarda belirlenen normal çalışma süresinin üzerinde ve işçinin rızasıyla yapılan çalışmadır. Anılan Kanun'un 402. maddesine göre, işveren, fazla çalışma için işçiye normal çalışma ücretini en az yüzde elli fazlasıyla ödemekle yükümlüdür.

Bu çalışmada 4857 sayılı İş Kanunu esas alınarak fazla çalışma ücreti hesaplama örneklerine yer verilmiştir. Belirtmek gerekir ki diğer kanunlara tabi işçiler bakımından da aynı mantık ve sistem içerisinde, değişen oran ve saatler dikkate alınarak hesaplama yapılması mümkündür.

22.12.2021 tarihinde 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 23. maddesine, "Hizmet erbabının, ödemenin yapıldığı ayda geçerli olan asgari ücretin aylık brüt tutarından işçi sosyal güvenlik kurumu primi ve işsizlik sigorta primi düşüldükten sonra kalan tutarına isabet eden ücretleri (Şu kadar ki, istisnayı aşan ücret gelirinin vergilendirilmesinde verginin hesaplanacağı gelir dilim tutarları ve oranları, istisna kapsamındaki tutarlar da dikkate alınarak belirlenir. Ödenecek vergi tutarı, bu suretle bulunan vergi tutarının içinde istisna tutara isabet eden kısım düşülmek suretiyle hesaplanır. İstisna nedeniyle alınmayacak olan vergi ilgili ayda aylık asgari ücret üzerinden hesaplanması gereken vergiyi aşamaz. Birden fazla işverenden ücret alanlarda bu istisna sadece en yüksek olan ücrete uygulanır.)" fıkrası eklenmiştir.

Gelir Vergisi Kanunu'na getirilen bu istisna ile birlikte, fazla çalışma ücretinin net ücret üzerinden nasıl hesaplanacağı sorusu akıllara gelmiştir. Bu çalışmada ilk olarak asgari ücret; ikinci olarak asgari ücretin üstünde bir ücret tutarı üzerinden fazla çalışma hesaplaması yapılmıştır.

Asgari Ücret Üzerinden Fazla Çalışma Ücretinin Hesaplanması

Örnek; Ocak 2022 döneminde 100 saat fazla çalışma yapıldığı kabulüyle

Brüt Ücret Üzerinden Hesaplama	Brüt Ücret : 5.004 TL
	Saatlik Ücret: $5.004 / 225 = 22,24$ TL
	Saatlik Fazla Çalışma Ücreti: $22,24 \times 1.5 = 33,36$ TL
	100 saatlik Fazla Çalışma Ücreti: $100 \times 33,36 = 3.336$ TL
	Prim Kesintisi: - 500,4 TL
	Damga Vergisi: - 25,32 TL
	Gelir Vergisi: -425,34 TL
	Net Fazla Çalışma Ücreti: 2.384,94 TL
Vergi İstisnalı Net Ücret Üzerinden Hesaplama	Net Ücret: 4.253,40 TL
	Saatlik Ücret: $4.253,40 / 225 = 18,9$ TL
	Saatlik Fazla Çalışma Ücreti: $18,9 \times 1.5 = 28.36$ TL
	100 saatlik Fazla Çalışma Ücreti: $100 \times 28.36 = 2.835,6$ TL
	Prim Kesintisi: -
	Damga Vergisi: - 25,32 TL
	Gelir Vergisi: -425,34 TL
	Net Fazla Çalışma Ücreti: 2.384,94 TL

Asgari Ücretin Üstünde Bir Ücret Tutarıyla Fazla Çalışma Ücretinin Hesaplanması

Örnek: Brüt ücreti 10.000 TL, Ocak 2022 döneminde 100 saat fazla çalışma yapıldığı kabulüyle

Brüt Ücret Üzerinden Hesaplama	Brüt Ücret: 10.000 TL
	Saatlik Ücret: $10.000 / 225 = 44,44$ TL
	Saatlik Fazla Çalışma Ücreti: $44,44 \times 1.5 = 66,66$ TL
	100 saatlik Fazla Çalışma Ücreti: $100 \times 66,66 = 6.666$ TL
	Prim Kesintisi: - 999,9 TL
	Damga Vergisi: - 50,59494 TL
	Gelir Vergisi: -849,92 TL
	Net Fazla Çalışma Ücreti: 4.766 TL
Vergi İstisnalı Net Ücret Üzerinden Hesaplama	Net ücret: 7.825,09 TL
	Saatlik Ücret: $7.825,09 / 225 = 34,78$ TL
	Saatlik Fazla Çalışma Ücreti: $34,78 \times 1.5 = 52,17$ TL
	100 saatlik Fazla Çalışma Ücreti: $100 \times 52,17 = 5.216,73$ TL
	Prim Kesintisi: - (Net 7.825,09 TL'nin daha önce vergi kesintisine uğramayan 4.253,40 için vergi indirim yapılmalı)
	Damga Vergisi: - 25,32 TL
	Gelir Vergisi: -425,34 TL
	Net Fazla Çalışma Ücreti: 4.766 TL

Yukarıda verilen örneklerden anlaşılacağı üzere, fazla çalışma ücreti brüt ücret ve vergi istisnalı net ücret üzerinden hesaplanabilir. Her iki ihtimalde de aynı sonuca varılmaktadır. Özellikle net ücret üzerinden yapılan hesaplamalarda vergi istisnasına ve değişen vergi dilimlerine dikkat edilerek, hesaplama yapılması uygun olacaktır.

Son olarak önemle belirtmek gerekir ki, fazla çalışma ücreti istisnai haller saklı kalmak koşuluyla vergi istisnası kapsamında değildir. Bu itibarla net ücret üzerinden yapılacak hesaplamalarda, brüt ücretin Ocak 2022 öncesinde olduğu gibi nete çevrilmesi ve bunun üzerinden hesaplama yapılması kolaylık sağlayacaktır.

TUTKU

Gelişme arzumuz çalışma tutkumuzun temelini oluşturmaktadır. Bizleri, müşterilerimiz ile sürdürülebilir başarıya götüren işimize olan saygımız ve tutkumuzdur.

PAZARLAMA KİTAPLARI NEDEN İŞE YARAMAZ?

Okuduğunuz onca kitap, katıldığınız seminerlerin önemli bir kısmı, hatta dışınızı sıkıp yaptığınız yüksek lisans, kendi şirketinizde -gerçek hayatta- kullanabileceğiniz pek az şey kattı size. Oysa, Türkiye’de **pazarlama-satış alanında çalışan** veya **kendi işinin sahibi olup** şirketin pazarlama ile gelişeceğini gören 2 milyon kişiden biri olarak istediğiniz, pazarlama yönetiminin esaslarına yönelik kullanılabilecek bilgiler edinmekti.

Bir uyumsuzluk olduğunu kitabın ilk sayfalarında, seminerin en başında fark ettiniz.

Fiyatlama stratejilerini okudunuz, “bizde fiyatlama böyle değil” diye geçti içinizden.

“Tutundurma” dediler, anlatılanlar sizin şirketinizden farklıydı.

Uzun uzun markanın faziletlerinden bahsettiler, yazılanlar öncelikleriniz değildi.

“Müşteri sadakati yaratmak gerekir” dediler, “müşteri fiyata bakar” diye geçti içinizden.

Gönlünüzde, aklınızda karşılık bulmayan pek çok şey dinlediniz, okudunuz. İşinize yaramayacak bilgilere maruz kaldınız.

Ülkemiz koşullarında “işletmeler arası pazarlama yönetiminin temelleri” üzerinde uzun süredir araştırmalar yürütüyoruz. Araştırmalarımız henüz tamamlanmadı ve şu ana kadar elde ettiklerimizi, “müşterisi bir işletme olan” başarılı şirketlerin **pazarlama adına yaptıklarını önem sırasına göre** ana başlıklar halinde şöyle sıralamak mümkündür:

1 Pazarlama karması bambaşka bir hal alır. “Ürün, fiyat, dağıtım, tutundurmanın yerini **“Çözüm, değer, erişim ve eğitim”** alır. “Hangi ürünü kaç liradan” sattığından ziyade, **“hangi çözümü ne maliyetle”** sunduğun önemlidir. Toplamda müşteriye **ne kazandıracığının çok iyi izahı** Her satıcısına ilk 20 cümlesini ezberleten işletmelerle çalıştım.

2 **Müşteri-ürün eşleştirmesini** bilgiye dayalı olarak ve masabaşında kurgulamak gerekir. Birçok şirkette “müşteri eylem planları” gördüm, bu mantığa dayalı olarak yapılmış.

3 Birçok sektörde **müşteriyi eğitmek** için **müstakil** bir plan gerekir. Müşteriye sözünü dinletmenin de etkili bir yoludur. Çünkü, otorite bilgiye doğru akar.

4 Şirketler arası pazarlamada kritik husus **disiplindir**. Öz disiplinin sağlanması için yapılan her şey (rout planları, müşteri önceliklendirme analizleri vb.) iş görür.

5 Kaynakların doğru kullanılması için **büyüme alanları ve müşteri bazlı derinleşme** planları çok iş görür.

6 “Satış” fiilinin yerini **“müzakere”** kavramı alır.

7 Satış ekibinin **“ürün algısı ölçümü”**, ürün bilgisinin geliştirilmesi bir plan dairesinde yapılması gereken en kritik unsurlardır.

“Anlatıp satma” yaklaşımından uzaklaşıp **“anlayıp cevap verme”** düşüncesine yaklaşan iyi şirketlerin yaptıkları pazarlama uygulamaları genişletilebilir. Her bir başlık altında anlatılacaklar da arttırılabilir.

Her işletme kendi sektörüne, hırsına, müşteri yapısına ve kabiliyetlerine göre bir dizi öncelik belirlemeli. Yapılabilecekler bellidir: Başarılı şirket, öncelikleri isabetli şekilde belirleyebilmektedir.

ŞEFFAFLIK

Biz, açık ve şeffaf bir hizmet sunuyoruz. Amacımız müşterilerimize öğretici bir açıklıkla uzmanlık alanımıza giren her konuda destek olmak.

VERGİ YARGILAMASINDA YÜRÜTMENİN DURDURULMASI

Av. Levent Alpağut

Makalede, vergi yargılamasında yürütmenin durdurulması müessesesi, idari işlemlere karşı açılacak davalarda ve kanun yolu aşamalarında izlenmesi gereken yola ışık tutması amacıyla açıklanmaya çalışılacaktır.

I. İLK DERECE YARGILAMASINDA YÜRÜTMENİN DURDURULMASI

A) 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nda iki dava türüne yer verilmiştir. Bunlardan birincisi idari işlemlere karşı açılan iptal davası, ikincisi ise idari işlem ve eylemler nedeniyle uğranılan zararlara karşı açılan tam yargı davasıdır. Yürütmenin durdurulması istemi yalnızca idari işlem için istenebileceğinden aşağıda idari işlemin tanımına ve önemli bir özelliğine değinilecektir.

İdari işlem, İdari Dava Daireleri Genel Kurulunca verilen bir kararda, “Bir idari makam tarafından, bir kamu hizmetinin yürütülmesi amacıyla, idare hukukunun kendisine tanıdığı kamu gücünü kullanarak ve tek yanlı iradeyle yapılan ve yürütülmesi zorunlu her türlü işlem” şeklinde tanımlanmıştır. (E:1985/80, K:1985/71)

İdari işlemlerin en önemli özelliği kendiliğinden yürütülme ve hukuka uygunluk karinesinden yararlanma özelliğidir. Bu özellik nedeniyle yok hükmünde olan idari işlemler hariç, idari makamlarca geri alınmadığı, kaldırılmadığı ya da yargı makamlarınca idari işlemlerin iptaline karar verilmediği sürece, işlemler, hakkında tesis edildiği kişi ya da kurumlar nezdinde etkilerini sürdürecektir.

İdari işlemlerin bu özelliği nedeniyle, ilgisinin zarara uğramalarına mâni olmak adına yargı organlarına belli koşulların sağlanması şartıyla yürütmenin durdurulması kararı verme yetkisi tanınmıştır.

Anayasanın yargı yolu başlıklı 125. maddesinde, “İdari işlemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkansız zararların doğması ve idari işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının birlikte gerçekleşmesi durumunda gerekçe gösterilerek yürütmenin durdurulmasına karar verilebilir.” düzenlemesine yer verilmiştir.

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun 27. maddesinde, “Danıştay veya idari mahkemeler, idari işlemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ve idari işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının birlikte gerçekleşmesi durumunda, davalı idarenin savunması alındıktan veya savunma süresi geçtikten sonra gerekçe göstererek yürütmenin durdurulmasına karar verebilirler. Uygulanmakla etkisi tükenen idari işlemlerin yürütülmesi, savunma alındıktan sonra yeniden karar verilmek üzere, idarenin savunması alınmaksızın da durdurulabilir. Ancak, kamu görevlileri hakkında tesis edilen atama, naklen atama, görev ve unvan değişikliği, geçici veya sürekli görevlendirmelere ilişkin idari işlemler, uygulanmakla etkisi tükenen idari işlemlerden sayılmaz. Yürütmenin durdurulması kararlarında idari işlemin hangi gerekçelerle hukuka açıkça aykırı olduğu ve işlemin uygulanması halinde doğacak telafisi güç veya imkânsız zararların neler olduğunun belirtilmesi zorunludur. Sadece ilgili kanun veya Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi hükmünün iptali istemiyle Anayasa Mahkemesi’ne başvurulduğu gerekçesiyle yürütmenin durdurulması kararı verilemez.” düzenlemesine yer verilmiştir.

B) İdari makamlarca tesis edilen vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlere ilişkin bireysel işlemler ve bölgesel düzenleyici işlemlerin çözümü için görevlendirilmiş ilk derece mahkemesi, vergi mahkemeleri olup ülke çapında geçerli düzenleyici işlemlerin iptali (düzenleyici işlem ile buna istinaden düzenlenen bireysel işlem birlikte de görülebilir) için görevlendirilen ilk derece mahkemesi ise Danıştay’dır.

Uygulamada, Danıştay’da ilk derece mahkemesi sıfatıyla, Hazine ve Maliye Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca tesis edilen genel düzenleyici işlemlere (tebliğ-sirküler vb.) bakılmaktadır.

Vergi mahkemesinde ise,

Hazine ve Maliye Bakanlığı ya da bağlı kuruluşlarca tesis edilen vergi ceza ihbarnamesi, ödeme emri, ihtiyati haciz,haciz,ihtiyati tahakkuk, özel esaslara

alma işlemi, resen mükellefiyet tesisi, mükellefiyetin resen iptali, ihtirazi kayıtla verilen beyannameler üzerine yapılan tahakkuk, düzeltme şikayet taleplerinin reddine dair işlem, sakatlık indirimine konu çalışma gücü kaybının belirlenmesine ilişkin işlem, teminat istenmesi, vergilerin iadesi- tecil-terkin-uzlaşma-yapılandırma vb. talepli başvuruların reddine dair işlemler, otomatik olarak yapılan tahakkuk işlemi (motorlu taşıt vergisi vs.), tarhiyat önerilmeyen ancak devreden KDV ya da zarar miktarının azaltılmasına ilişkin vergi inceleme raporları (rapora istinaden vergi dairesince düzeltme yapılmaktadır), vb.

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ya da bağlı kuruluşlarca tesis edilen ek tahakkuk, para cezası, ödeme emri, geri verme-kaldırma başvurularının kaldırılmasının reddine dair işlemler, haciz, ihtiyati haciz, teminat isteme, ihtirazi kayıtla verilen beyan üzerine tesis edilen tahakkuk, vb. (Bu işlemlerden ek tahakkuk, para cezası, geri verme-kaldırma başvurularının kaldırılmasının reddine dair işlemler, ihtirazi kayıtla yapılan başvuru üzerine tesis edilen tahakkuk işlemleri için 4458 sayılı Kanun'un 242. maddesi uyarınca gümrük ve ticaret bölge müdürlüklerine zorunlu idari başvuru yolunun tüketilmesi, ardından dava açılması gerektiği unutulmamalıdır. Ödeme emri, haciz, ihtiyati haciz, teminat isteme, işlemlerine karşı idari başvuru zorunluluğu bulunmadığından doğrudan dava açılması gerekmektedir.)

Belediyelerce tesis edilen vergi ceza ihbarnamesi, ödeme emri, haciz, ihtiyati haciz, ihtirazi kayıtla verilen beyannameler üzerine yapılan tahakkuk, düzeltme-şikayet taleplerinin reddine dair işlem, otomatik olarak yapılan tahakkuk işlemi (emlak vergisi), arsa ve arazi metrekafe bedelinin

tespitine ilişkin uyuşmazlıklar, vergi tarifesine ilişkin uyuşmazlıklar, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 72. maddesi uyarınca kurulan takdir komisyonu kararları (Vergi Dairesince açılacak dava) vb. işlemlere karşı ancak bunlarla sınırlı olmamak üzere tesis edilen işlemlere bakılmaktadır.

C) Yürütmenin durdurulması kararı verilebilmesi için, öncelikle açılan davada bu yönde bir talebin bulunması gerekmektedir. Bu yönde bir talebin bulunmaması halinde, taleple bağılılık ilkesi gereğince mahkemece yürütmenin durdurulması kararı verilememektedir. Yürütmenin durdurulması talebinin mahkemenin dikkatini çekmesi adına, dava dilekçesinin ya da talepte bulunulan dilekçenin sağ üst kısmına büyük puntolar ile "YÜRÜTMENİN DURDURULMASI TALEPLİDİR" şeklinde ayrıca konu ve netice-i talep kısmında "öncelikle işlemin yürütmesinin durdurulmasına karar verilmesine" şeklinde yazılması hak kaybı yaşamamak adına faydalı olacaktır.

İptal davasına konu edilen işlemin uygulanması ve etkilerini doğurması halinde de yürütmenin durdurulması yönünde bir talep olsa bile yürütmenin durdurulması kararı verilememektedir. Örneğin taşınmazın satışının yapılacağına dair işlemin iptali ve yürütmesinin durdurulması istemiyle açılan davada, yürütmenin durdurulması hakkında karar verilmeden satış yapılmış ise yürütmenin durdurulması kararı verilemeyecektir.

Ç) Yürütmenin durdurulması talebinde, dava açılırken bulunulabileceği gibi dava açıldıktan sonra da bu yönde talepte bulunulabilecektir. Mahkemelerce dosya tekemmül ettikten sonra yapılan yürütmenin durdurulması talepleri ile başta yürütmenin durdurulması talebinde bulunulan ancak dosyanın tekemmül etmiş olmasına karşın henüz yürütmenin durdurulması kararı verilmeyen dosyalarda, genel olarak yürütmenin durdurulması hakkında karar verilmesinde pratik bir fayda bulunmadığı düşüncesiyle esas hakkında karar verilmektedir. Bu husus, usul hükümlerine aykırılık teşkil ettiği görüşüyle tartışılmakla birlikte esastan verilen kararların bu nedenle kanun yolu aşamasında kaldırılmadığı ya da bozulmadığı bilinmektedir.

D) Yürütmenin durdurulması kararı verilebilmesi için yasal düzenlemede öngörülen iki şart bulunmaktadır. Bunlardan ilki işlemin açıkça hukuka aykırı olması halidir. İdari işlemlerin iptal davasına konu edilmesi halinde, yargı mercilerince idari işlemler yetki, şekil, sebep, konu ve amaç yönüyle hukuki denetime tabi tutulmakta ve yargı merciince bu unsurlarda hukuka aykırılık görülmesi halinde iptal kararı verilmektedir. Yargı merciince işlemin unsurlarında hukuka aykırılığın tespit edilmiş olması yürütmenin durdurulması kararı için yeterli olmayıp ayrıca bu işlemin uygulanmasının ilgili üzerinde telafisi güç ve imkansız zararlar doğurması şartı aranmaktadır. Bu hususun takdiri mahkemeye ait olup genel olarak mahkemelerce işlemin unsurlarında hukuka aykırılığın tespit edilmiş olması halinde bu husus derinlemesine irdelenmemekte ve yürütmenin durdurulması kararı verilmektedir.

Yasal düzenlemede, yargı makamlarınca yürütmenin durdurulmasına karar verilmesi halinde hukuka aykırılık sebebi ile telafisi güç ve imkansız zararların neler olacağına kararda yazılması gerektiği düzenlemesine yer verilmiş olup, yargı makamlarınca, kararda hukuka aykırılık nedeninin yanında, vergi yargılamasında dava konusu edilen hususların genel itibarıyla maddi nitelikte olması nedeniyle, yürütmenin durdurulması kararında, telafisi güç ve imkansız zararın ne olduğu konusunda gerekçe olarak, idari işlemin uygulanması halinde kişilerin maddi ve manevi hayatının olumsuz etkileneceği, mükelleflerin faaliyetine devam edemeyeceği şeklinde ifadeler yazılmaktadır. Uygulamada, yürütmenin durdurulması kararının reddine ilişkin kararlar “İYUK 27. maddedeki şartların gerçekleşmediği” maktu gerekçesiyle kısa karar ile reddedilmektedir. Yürütmenin durdurulması talebinin reddine ilişkin kararın gerekçesinin ayrıntılı olarak yazılmasının önünde bir engel bulunmadığı da bilinmelidir.

E) Hazine ve Maliye Bakanlığına bağlı kuruluşlarca tesis edilen vergi-ceza ihbarnamesi ile yapılan tarhiyat ve kesilen ceza işlemine, Belediyece tesis edilen vergi-ceza ihbarnamesi yapılan tarhiyat ve kesilen ceza işlemine, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'na bağlı kuruluşlarca tesis edilen ek tahakkuk istenilen vergi, ceza kararı ile istenilen cezaya karşı açılan davada, 2577 sayılı Kanun'un 27/3. maddesi uyarınca, davanın açılması ile tahsilatın otomatik olarak duracak olması nedeniyle yürütmenin durdurulması talebinde bulunulmasının pratikte bir faydası bulunmamaktadır. Aksine, bu şekildeki bir talep yargılama sürecini ve yargılama masraflarını arttırmaktadır. Mahkemece belirtilen işlemlere karşı açılan davada, yürütmenin durdurulması istemleri hakkında, karar verilmesine yer olmadığına şeklinde karar verilmektedir. Burada şu hususu hatırlatmakta fayda mülâhaza ediyoruz. Dava açılmasıyla, tahsilatı duracak işlemlere karşı açılan davada, adrese tebligat yapılamaması nedeniyle işlemde kaldırma kararı verilmesi halinde, tahsil işlemine devam edilecek böyle bir durumda işleme koyma dilekçesi ile birlikte mahkemeden yürütmenin durdurulması talebinde bulunulması gerekecektir. Mahkeme, bu durumda İYUK 27. maddesinde belirtilen şartlar dahilinde yürütmenin durdurulması şartlarının varlığına göre karar verecektir.

Bunun dışındaki işlemler için (ihtirazi kayıtla verilen beyanname üzerine tahakkuk eden vergi ve ferileri dahil) İYUK 27. maddesinde belirtilen şartlar dahilinde yürütmenin durdurulması talebinde bulunulması gerekecektir. İhtirazi kayıtla verilen beyanname üzerine kesilen cezalar için ise (c) başlığında yapılan açıklama geçerli olacaktır.

F) Yürütmenin durdurulmasına dair verilen tüm kararların (yd kabul kararı, yd ret kararı, yd ara kararı, yd savunma ara kararı, yd kısmen kabul-kısmen ret kararı, yd hakkında karar verilmesine yer olmadığına dair karar) 15 gün içinde yazılıp imzalanması gerekmektedir. Bu husus yasal düzenlemede hüküm altına alınmakla birlikte mahkemelerce bu sürenin aşılması halinde uygulanan tek yaptırım müfettiş raporlarında bu hususun belirtilmesi olmaktadır.

idari izin-mali tatil ve mücbir sebep halinde itiraz süresinin uzamadığı bilinmelidir. İtirazı inceleyen Danıştay Dava Daireleri Kurulu ya da bölge idare mahkemesince, ilk derece mahkemesince verilen yürütmenin durdurulmasına ilişkin kabul ya da ret kararı hukuka uygun bulunursa itirazın reddine karar verilmekte, hukuka aykırı bulunursa karar kaldırılarak yeniden bir karar verilmektedir. Bu mercilerce verilen kararlar kesin olup itiraz imkanı bulunmamaktadır. Yasal düzenlemede yer alan bölge idare mahkemesince verilen yürütmenin durdurulması hakkındaki karara karşı en yakın bölge idare mahkemesine itiraz edilebileceği düzenlemesinin, uygulamada pek karşılaşılmamakla birlikte hakim reddi ya da çekinmesi müessesesinde davanın esasına bölge idare mahkemesince bakılması hali için geçerli olduğu düşüncesini taşımaktayız. Yürütmenin durdurulmasının esasına dair olarak verilmeyen yd ara kararı, yd savunma ara kararına karşı itiraz imkanı bulunmamaktadır.

G) Gerek yürütmenin durdurulmasının kabul kararı gerekse ret kararına karşı, aleyhine karar verilen tarafından vergi mahkemesince ya da tek hakimce verilen kararlar için bağlı olunan bölge idare mahkemesine, Danıştay Vergi Dava Daireleri'nin ilk derece mahkemesi sıfatıyla verdiği kararlar için Danıştay Vergi Dava Daireleri Kuruluna 7 gün içerisinde itiraz imkanı bulunmaktadır. Danıştay Dava Daireleri Kurulu ya da bölge idare mahkemesince, itiraz 7 gün içinde incelenmek zorundadır. Bu sürelerin son gününün adli tatile denk gelmesi halinde, konu tartışmalı olmakla birlikte uygulamada sürenin adli tatilin bitimini takip eden 7. gün sonuna kadar uzadığı kabul edilmektedir. İtiraz süresinin hafta sonu tatili ya da herhangi bir resmi tatile denk gelmesi halinde, süre tatili takip eden ilk çalışma gününe kadar uzayacaktır. Uygulamada,

H) Kural, yürütmenin durdurulması hakkında karar verilebilmesi için savunmanın alınmasının gerekli olmasıdır. Bunun istisnasını ise uygulanmakla etkisi tükenecek işlemler oluşturmaktadır. Vergi yargılamasında bu tarz işlemler çok sınırlı olup bu konuya ilişkin en önemli örneğin haczedilen malın satışının yapılacağına ilişkin işlem olduğunu söyleyebiliriz. Vergi mahkemelerince, satış yapılacağına

dair işleme karşı açılan yürütmenin durdurulması istemli iptal davasında, genel olarak “savunma alınincaya kadar yürütmenin durdurulmasına” şeklinde karar verilmektedir. Mahkemece, dava dilekçesinin incelenmesi neticesinde, yürütmenin durdurulması talebinin yerinde olmadığı kanaatine varılmış ise savunma alınmadan yürütmenin durdurulması talebinin reddine karar verilebilmektedir. Burada yeri gelmişken şunu da ifade etmek istiyoruz. Yürütmenin durdurulması istemli davalarda, mahkemece, 16. maddede belirtilen savunma süresinin kısılmasına karar verilebileceği gibi talep üzerine tebligatın hızlandırılması adına memur eliyle de yapılmasına karar verilebilir. Vergi mahkemelerince, özellikle haciz, ihtiyati haciz ve satış yapılacağına dair işlem vb. işlemlere karşı yürütmenin durdurulması istemli olarak açılan iptal davalarında savunma süresinin kısılmasına karar verilebilmektedir.

D Yasal düzenlemede, yürütmenin durdurulması kararının teminat karşılığında verileceği, durumun gereklerine göre teminat aranmayacağı ifade edilmiştir. Ancak uygulamada yürütmenin durdurulması kararlarının tamamına yakınının teminat aranmaksızın verildiği görülmektedir. Teminat mukabili verilen yürütmenin durdurulması kararında teminat konusunda taraflar arasında herhangi bir uyuşmazlık çıkması halinde, bu uyuşmazlık yürütmenin

durdurulması kararını veren yargı merciince çözülecektir. Burada teminattan kastedilen 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun’un 10. maddesinde belirtilen kıymetlerdir. Davacının adli yardım talebinin kabul edilmiş olması halinde yürütmenin durdurulması kararı teminatsız olarak verilmek zorundadır.

İ Yürütmenin durdurulması talebinde kural olarak bir kez bulunulabilir. Ancak yürütmenin durdurulması talebinin reddi halinde farklı bir hukuki sebebe dayanılarak yürütmenin durdurulması talebinde bulunmanın önünde bir engel bulunmamaktadır. Aynı sebeple ikinci kez yürütmenin durdurulması talep edilmesi halinde yargı mercilerince yürütmenin durdurulması talebinin incelenmeksizin reddine karar verilmektedir.

J Mahkemelerce, yürütmenin durdurulması isteminin kabulüne karar verilen dosyaların tekemmül etmesi üzerine, bu dosyaların tekemmül etmiş diğer dosyalara nazaran öncelikle incelenerek karara bağlanması gerekmekte olup uygulamada da bu şekilde yapıldığı görülmektedir. Yürütmenin durdurulması kararında belirtilen hukuki gerekçeden dönülmesini gerektirecek çok önemli bir durumun olmaması halinde, daha önce gerekçenin yazılmış olması nedeniyle esas hakkında mahkemece hızlıca karar verilmektedir.

K2577 sayılı Kanun'un 26/1. maddesi uyarınca, taraflardan birinin kişiliğinde meydana gelecek değişiklik nedeniyle işlemden kaldırma kararı verilmesi halinde, işlemden kaldırma kararından itibaren 4 ay içinde işleme konulma dilekçesi verilmemesi halinde yürütmenin durdurulması kararı hükümsüz hale gelecektir. Yine 26/3. madde uyarınca adreste tebligat yapılamaması halinde işlemden kaldırma kararı verilmesi halinde yürütmenin durdurulması kararı kendiliğinden hükümsüz hale gelecektir. Her iki durumda da, mahkemeden yeniden yürütmenin durdurulması talebinde bulunulması gerekmekte olup, böyle bir durumda mahkeme yürütmenin durdurulması şartlarının varlığına göre bir karar verecektir.

LYürütmenin durdurulması hakkında verilen kararlar uyuşmazlığı sona erdiren karar niteliğinde olmayıp, 2577 sayılı Kanun'un 28. maddesi gereğince gereğinin en geç 30 gün içinde yerine getirilmesi gerekmektedir. Aksi halde ilgililerce uğranılan zarar nedeniyle vergi mahkemesinde devlet aleyhine tazminat davası açma hakları bulunmaktadır. Dava konusu edilen işlemin yürütmesinin durdurulmasına karar verilmesi halinde, işlem, davanın esası hakkında karar verilmeye kadar icrai olma niteliğini kaybeder. İşlemin hukuk düzeninde meydana getirdiği değişiklik ortadan kalkarak, değişiklik öncesi duruma geri dönlür. Talebin reddine karar verilmesi halinde ise, işlemin hukuk düzeninde meydana getirdiği değişiklik varlığını devam ettirir.

MVergi mahkemesinde açılan davalarda, yürütmenin durdurulması talepleri ile yürütmenin durdurulması istemlerine yapılacak başvurunun herhangi bir harca tabi olmadığına da bilinmesi gerekmektedir. Danıştay'ın ilk derece sıfatıyla baktığı davalardaki yürütmenin durdurulması talepleri ise maktu harca tabidir.

II. KANUN YOLU AŞAMASINDA YÜRÜTMENİN DURDURULMASI

A) Vergi yargılama hukukunda, 20.07.2016 tarihinden itibaren, istinaf ve temyiz kanun yolu olmak üzere iki aşamalı uygulamaya geçilmiştir. Vergi mahkemesince verilen, 2021 yılı itibarıyla 7.000,00 TL'nin altındaki uyuşmazlıklar için kanun yolu kapalıdır. 7.000,00 TL ve üzerindeki uyuşmazlıklar ile konusu para ile ifade edilmeyen(mükellefiyet iptali, özel esaslara alınma vb.) uyuşmazlıklar için kararı veren vergi mahkemesinin bağlı bulunduğu bölge idare mahkemesinde istinaf başvuru yolu açıktır. İstinaf başvurusu üzerine karar verilen uyuşmazlıkların, 2021 yılı itibarıyla 192.000,00 TL ve üzerinde olması halinde bu karara karşı temyiz yolu açıktır. Ancak uyuşmazlığın konusunun para ile ifade edilememesi ya da uyuşmazlık miktarının 192.000,00 TL'nin altında olması halinde temyiz kanun yoluna başvuru yolu kapalı olacaktır.

B) 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 28. maddesinde, "Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemelerinin esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlarının icaplarına göre idare, gecikmeksizin işlem tesis etmeye veya eylemde bulunmaya mecburdur. Bu süre hiçbir şekilde kararın idareye tebliğinden başlayarak otuz günü geçemez, ancak disiplin hükümleri saklıdır." düzenlemesine yer verilmiştir.

İdari yargılama hukukunda, ilk derece mahkemesince verilen kararın (disiplin hükümleri hariç) en geç otuz gün içinde gereğinin yerine getirilecek olması nedeniyle, bu kararın gereğini, istinaf ya da temyiz aşamasında esastan karar verilinceye kadar ertelemek adına, 2577 Sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 52. maddesinde kanun yolu aşamasında da yürütmenin durdurulması müessesesi getirilmiştir.

C) Kanun yolu aşamasında da kendiliğinden yürütmesinin durdurulması kararı verilmemekte, bu konuda talepte bulunulması gerekmektedir. Vergi mahkemesince verilen karar, aleyhinde olan taraf, kararın yürütmenin durdurulmasını istiyor ise, istinaf dilekçesinde, öncelikle mahkeme kararının yürütülmesinin durdurulmasını, bilahare kararın kaldırılması isteminde bulunmalıdır. Vergi mahkemesince verilen karar davanın reddi yönünde ise, mahkeme kararının yanında dava konusu edilen işlemin de yürütmesinin durdurulması yönünde talepte bulunulmalıdır. Zira mahkeme kararının yürütmesinin durdurulması, işlemin de yürütmesinin durdurulduğu anlamına gelmemektedir. Mahkeme kararının, yürütmesinin durdurulması kararı, kararda hüküm altına alınan vekalet ücreti, yargılama gideri gibi unsurların istenilmesine ve sonradan yapılacak işlemlerin yapılmasına (haciz, satış vb.) mani olacaktır. Dava konusu edilen işlem Hazine ve Maliye Bakanlığı'na bağlı kuruluşlarca tesis edilen vergi-ceza ihbarnamesi yapılan tarhiyat ve kesilen ceza işlemi, belediyece tesis edilen vergi-ceza ihbarnamesi yapılan ile tarhiyat ve kesilen ceza işlemi, Gümrük ve Ticaret Bakanlığına bağlı kuruluşlarca tesis edilen

ek tahakkuk istenilen vergi, ceza kararı ile istenilen ceza ise, mahkeme kararının yürütmesinin durdurulmasına karar verilmesi halinde, durum eski hale gelecek ve tahsilat durmaya devam edeceğinden bu işlemler hakkında açılan davalarda verilen ret kararına karşı yapılan istinaf başvurusunda mahkeme kararının yürütmesinin durdurulmasını istemek yeterli olacaktır.

Ç) Vergi mahkemesince, yürütmenin durdurulması istemi olmayan istinaf başvurularında, istinaf başvurusuna, karşı tarafın verdiği cevap dilekçesi alındıktan sonra (tekemmül ettirilerek) istinaf ilk incelemesi yapılarak dosya bölge idare mahkemesine gönderilirken, yürütmenin durdurulması istemli başvurularda ise, karşı tarafın cevabı alınmadan dosya istinaf ilk incelemesi yapılarak bölge idare mahkemesine gönderilmekte ve tekemmül süreci burada tamamlanmaktadır. Bölge idare mahkemesince, karşı tarafın savunması alınmadan yürütmenin durdurulması hakkında karar verilebildiği gibi, karşı tarafın savunması alınarak ya da dosyada eksik bir bilgi-belgenin bulunması halinde ara karar yapılarak bilgi ve belgenin gelmesi üzerine de yürütmenin durdurulması hakkında karar verilebilmektedir.

D) Yürütmenin durdurulması hakkında, istinaf aşamasında yapılan açıklamalar temyiz kanun yolu için de geçerlidir. Gerek istinaf aşamasında gerekse temyiz aşamasında mahkeme kararının yürütmesinin durdurulması talebi değerlendirilirken uygulamada İYUK 27. maddedeki hususlar dikkate alınmakla birlikte bu hususların bir tanesinin varlığı yürütmenin durdurulması kararı verilmesi için yeterli kabul edilmektedir. Hatırlanacağı üzere, ilk derece mahkemesinde, işlemin yürütmesinin durdurulabilmesi için 27. maddede bulunan işlemin açıkça hukuka aykırı olması ve telifisi güç ve imkansız zararın olması şartının bir arada olması gerekmektedir. Kanun yolu aşamasında, yürütmenin durdurulması talepleri hakkında verilen kararlara karşı itiraz imkanı bulunmamaktadır.

E) İstinaf ya da temyiz kanun yolu aşamasında kararın bozulmasına karar verilmesi, kararın yürütmesini kendiliğinden durduracak olup bu durumda karara istinaden yapılan işlemler geçersiz hale gelecektir.

F) Kanun yolu aşamasında, yürütmenin durdurulması taleplerinin, vergi mahkemesinin aksine maktu harca tabi olduğu, teminat konusunda, (I-ı) kısmında yapılan açıklamaların kanun yolu aşaması için de geçerli olduğunu hatırlatmak isteriz.

BÜTÜNLÜK

Başarımız; kolektif bütünlük, sinerji ve ekiplerin uyumundan geçmektedir. Dürüstlüğü temel prensip edindiğimiz işlerimizin birlikte ve güçlü bir şekilde ilerlemesi için müşteri firmalarımıza güçlü bir destek sağlamaktayız.

GELİR VERGİSİ OLMAYAN ÜLKELER

Emrah Cebecioğlu
Muhasebe ve Vergi Bölümü Ortak

Yazının başlığı biraz garip gelebilir. Evet yanlış okumadınız. Dünyada bazı ülkelerde gelir vergisi bulunmamaktadır. Şaşırtıcı değil mi? Bu ülkeler ağırlıklı olarak yeraltı zenginlikler ve turizm gelirleri ile finanse edilen ülkelerdir.

Türkiye gibi yüksek vergili bir ülkenin vatandaşı olarak, gelir vergisi olmayan ülkelerin nasıl bir araya geldiklerine merak edebilirsiniz. Yukarıda da belirttiğimiz üzere bunun cevabı çok basit: Ağırlıklı olarak diğer gelir kaynaklarına sahip olmaları. Örneğin; Katar hükümeti petrol ve doğal gazdan bütçe fazlası elde ediyor ve bu da gelir vergisi ihtiyacını ortadan kaldırmaktadır. Aynı durum Umman ve benzeri petrol zengini ülkeler için de geçerlidir. Öte yandan Amerika Birleşik Devletleri'nin eyaleti olan Nevada'nın doğal kaynakları fazla olmamasına rağmen, eyalet hükümeti turizmden gelir vergisine ihtiyaç kalmayacak kadar gelir elde etmektedir. Bahamalar ve Maldivler gibi gelir vergisi olmayan ülkeler de hükümetlerini aynı şekilde turizm gelirleri ile finanse etmektedirler.

Düşük Vergilere Karşı Vergi Olmayan Ülkeler

Düşük vergili ve vergisiz ülkeler temel işlevleri aynı diyebiliriz. Ancak her iki kategorideki ülkeler de ayrı vergi sistemleri kullanırlar. Vergisi olmayan ülkeler, herhangi bir gelir vergisi ödemediğiniz basit bir sisteme sahiptir. Düşük vergili ülkeler ise sadece yerel gelir kaynaklarını vergiye yatıran bölgesel sistemler kullanmaktadır. Örneğin; Singapur'un bölgesel vergi sistemi, yabancı yatırımlardan değil, sadece yerel gelirden vergi olarak zengin gurbetçileri cezbetmektedir. Singapur'da, yalnızca yerel olarak elde edilen gelir için vergi ödemesi gerekirken, Singapur dışında elde edilen gelirler için vergi ödemesi söz konusu olmamaktadır.

Bugün itibariyle dünyada gelir vergisi olmayan 15 ülke var. Hepsini sırasıyla birlikte inceleyelim.

1) Bahamalar

Dünyanın en popüler turistik yerlerinden biri olarak, Bahamalar'ın neden gelir vergisi talep etmediğini anlamamak şaşırtıcı değildir. Göz alıcı plajları ve hızla büyüyen ekonomisi ile Bahamalar, gelir vergisi olmayan en yaşanabilir ülkelerden biridir. Paranız olduğu sürece Bahamalar'da yaşam kurmak da çok zor değildir. Geçici oturma izni almak, göçmenlik bürosunda 1000 \$ ödemek kadar basit ve bu izin her yıl yenilenebilir. Ancak özellikle son sıralarda Bahamalar geçici oturumları engellemeye başladığını da belirtmek gerekiyor. Şayet Bahamalar'da uzun süre kalmak istiyorsanız, daimi ikamet çıkarmak için en az 250.000 \$ mülk satın almanız bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmakta. Genel bir kural olarak, Bahamalar'a ne kadar çok para yatırılırsa, göçmenlik bürosu tarafından o kadar olumlu muamele görüldüğünü de belirtmekte fayda var.

2) Bahreyn

Basra Körfezi'ndeki birçok ülke gibi Bahreyn de sakinlerinden gelir vergisi talep etmiyor. Bahreyn, Basra Körfezi'nde topraklarında petrol keşfeden ilk devletlerden biridir. Bu petrol keşfi, Bahreyn'in dünyanın en zengin ülkelerinden biri ve gelir vergisi olmayan bir avuç ülkeden biri olmasını sağlamıştır. Bununla birlikte, Bahreyn ve diğer birçok Körfez ülkesinin sorunu, daimi ikametgah elde etmenin zor olmasıdır. Bahreyn'de daimi ikametgah kurmak için emekli olmanız, mülke 135.000 \$ yatırım yapmanız veya bir Bahreyn şirketine 270.000 \$ yatırım yapmanız gerekmektedir. Bahreyn'de daimi ikamet mümkün olsa da, vatandaşlık başka bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bahreyn vatandaşı olabilmek için ülkede art arda 25 yıl yaşamanız ve Arapçayı akıcı bir şekilde bilmeniz gerekir. Körfez'de vergisiz bir daimi ikametgah arıyorsanız Bahreyn güzel bir seçenek olabilir, ancak vatandaşlık sürecinin pek mümkün olmadığını bilmenizde fayda var.

3) Borneo

Malezya'nın Borneo adasındaki bu küçük Sultanlık da gelir vergisinden vazgeçecek kadar petrol zenginliğine sahiptir. Brunei vergiden muaf ilginç bir ülkedir fakat Brunei de yaşamak Bahreyn veya Bahamalar'ın aksine son derece zordur. Brunei'de daimi ikamet veya vatandaşlık alabilmek söz konusu değildir. Bu sebeple ikinci bir pasaport planlarına katılabilecek ülkeler arasında olmadığını belirtmemiz gerekiyor.

4) Cayman Adaları

Bahamalar gibi, Cayman Adaları'nın manzaralı plajları da hükümetini gelir vergisine ihtiyaç duymadan ayakta tutacak kadar turist çekiyor. Ancak, orada uzun vadeli yaşamak istiyorsanız, önemli miktarda yatırım yapmaya hazır olmak gerekiyor. Grand Cayman'da yaşamak istiyorsanız yılda 145.000 \$ kazanmanız ve gayrimenkul veya yerel şirketlere en az 600.000 \$ yatırım yapmanız ve oradan daimi ikamet için sekiz yıl daha beklemeniz gerekmektedir. Çoğu Karayip ülkesinde olduğu gibi, ne kadar çok para yatırırsanız, kalıcı ikametgahı o kadar kolay elde edebilirsiniz. Ancak, Cayman Brac gibi daha az popüler adalardan birine taşınmayı seçerseniz, biraz daha az yatırım yapmaktan kurtulabilirsiniz. Cayman Adaları bu nedenle, daimi ikamet etmek için yatırım yapmak için paranız varsa ilginç bir sıfır vergi seçeneği olabilir.

5) Kuveyt

Bu listedeki birçok Körfez ülkesi gibi Kuveyt'in de büyük petrol endüstrisi sayesinde gelir vergisi uygulamasına ihtiyacı bulunmamaktadır. Aynı zamanda dünyanın en yabancı çalışan dostu ülkelerinden biridir. Kuveyt'te yabancı vatandaşlar nüfusun üçte ikisini oluşturmaktadır. Ancak, Kuveyt'te ziyaret etmekten ve iş yapmaktan zevk alırken, orada daimi ikamet etmek için genellikle Kuveytli akrabalara veya ülke içinde resmi bir işe sahip olmak gerekmektedir. Bununla birlikte Kuveyt'in yabancı yatırıma çok fazla ihtiyacı yoktur, bu nedenle yatırımla vatandaşlık da söz konusu değildir.

6) Maldivler

Gelir vergisinde tek kuruş ödemededen su üstü bir bungalovda yaşadığınızı düşünün. Bunu teknik olarak Hint Okyanusu'ndaki küçük bir ada ülkesi olan Maldivler'de yapabilirsiniz. Bol ve pahalı tatil köyleri sayesinde, Maldivler gelir vergisine ihtiyaç duymamaktadır. Ancak, günlerinizi Maldivler'de vergisiz yaşamak ilk başta kulağa güzel gelse de, orada uzun süre kalmak imkansızdır. Vatandaşlık veya daimi ikamet başvurusunda bulunmak için Sünni Müslüman olmanız gerekmektedir. Müslüman olsanız bile, ülkenin bırakın vatandaşları, yabancıların daimi ikamet etmesi için bir programı yoktur.

7) Monako

Monako'nun çarpıcı kıyı şeridi yüzyıllardır zengin Avrupalıları cezbetmiştir. Monako'nun dünyanın en iyi vergisiz ülkelerinden biri olması, onu Avrupalı elitler için bir oyun alanı haline getirmektedir. Fransız Rivierası'ndaki bu muhteşem ülke güvenli ve lüks yaşamıyla öne çıkmaktadır. Bununla birlikte Monako sakinlerinden ve vatandaşlarından toplam sıfır gelir vergisi alır. Ayrıca, ülke yüksek gelirli, vergiden uzak yatırımcıları çekme eğiliminde olduğundan, muhtemelen öngörülebilir gelecek için de gelir vergisi olmayan ülkeler arasında kalacaktır. Aynı zamanda vatandaşı olmak şayet birkaç milyon dolarınız varsa ve servetinizi ispat edebiliyorsanız kolay sayılabilir.

8) Nauru

Nauru, Mikronezya'da Avrupalı denizciler tarafından ilk kez "Hoş Ada" olarak adlandırılan küçük bir ada ülkesidir. Ne yazık ki, ada takma adını tam olarak bilmiyor gibi görünüyor. Çoğu insan Nauru'yu sadece sığınmacılar için Avustralya tarafından işletilen tartışmalı bir gözaltı kampının yeri olarak manşetlere çıktığı için tanımaktadır. Nauru kesinlikle ziyaretçileri diğer Pasifik adalarına çeken büyüleyici özelliklerin çoğuna sahip olsa da, adanın fosfat madencilik endüstrisi ekonomisini yok etmiştir. Hatta yükselen deniz seviyeleri sayesinde Pasifik Okyanusu'na da batıyor olabilir. Aslında Nauru, hükümetin ekonomisini ayakta tutmak için son çabaları nedeniyle vergi almayan dünya ülkeleri arasında yer almaktadır.

9) Umman

Bu listedeki Orta Doğu ülkelerinin çoğu gibi Umman da petrol ve gaz endüstrisi sayesinde gelir vergisine ihtiyacı olmayan varlıklı ve girişimci bir ülkedir. Buna ek olarak, umman devasa petrol ve doğal gaz rezervlerine rağmen, ekonomisini çeşitlendirmek ve pazarlarını yeni fırsatlara açmak için belirgin bir çaba sarf etmektedir. Bu da Umman'ı Körfez'de yeni fırsatlar arayan yatırımcılar için Birleşik Arap Emirlikleri'ne harika bir alternatif haline getiriyor. Umman hükümeti yabancı yatırımcılar için yabancı ikamet vizesi sunmaktadır, bununla birlikte ülkenin kapalı yapısı sebebiyle kimi yatırımcılar için yaşamak için uygun ülkeler arasında bulunmamaktadır.

10) Katar

İlk bakışta Katar Basra Körfezi'ndeki komşularına oldukça benziyor. Katar servetini petrol endüstrisiyle kazanan küçük, varlıklı bir ülkedir. Kültürü son derece muhafazakar olmakla birlikte son yıllarda yabancı yatırımcılar sayesinde hızla modernleşmektedir. Katar'da da diğer körfez ülkeleri gibi petrol ve doğal gaz geliri, hükümetin gelir vergisi almadan ayakta kalmasını sağlamaktadır. Bu benzerliklere rağmen Katar, özellikle yüksek gelişmişlik düzeyi ve dünya siyasetindeki rolü nedeniyle büyüleyici bir ülkedir. Küçük yüzölçümüne rağmen, Katar dünyadaki en yüksek kişi başına gelire sahiptir ve çoğu kişi tarafından orta doğunun en gelişmiş ülkesi olarak görülmektedir. Aynı zamanda küresel ve bölgesel siyasette benzersiz bir rol oynamaktadır. Her ne kadar son yıllarda komşuları ile arasında krizler olsa da Katar nispeten huzurlu ve hoş bir yaşam yeridir ve gurbetçiler için kalıcı ikamet imkanı sunan tek Körfez ülkesidir.

11) St. Kitts ve Nevis

Kolayca vergisiz ikinci bir yaşam kurabileceğiniz bir yer arıyorsanız, Saint Kitts ve Nevis tam size göre ve işin güzel tarafı bu güzel ada ülkesinde Basra Körfezi'ndeki çoğu vergisiz ülkenin aksine, daimi ikamet etmek için önemli maddi ve sosyal gereksinimleri karşılamaya gerek bulunmamaktadır. Ayrıca yatırım yoluyla vatandaşlığın fiyat etiketi de Monako gibi yerlerdeki benzer programlardan çok daha düşüktür. Karayip adaları 2017'de kasırga hasarına uğradıktan sonra, Saint Kitts ve Nevis, kasırga yardım fonuna 150.000 \$ bir bağış ile pasaport ve daimi ikametgah üzerinden vatandaşlık yatırım programıyla yeniden canlandırmıştır. Saint Kitts'te ikinci bir pasaport almak, küresel vergi maliyetini düşürmenin en kolay yollarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

12) Somali

Somali'nin gelir vergisi almamış olmasının en önemli nedeni ülkenin yaşadığı iç karışıklıklardır. Ne yazık ki Somali 1990'ların başında iç savaşa girdikten sonra, hükümet kontrolü yeniden ele geçirmek için mücadele etti. El Şebab gibi isyancı gruplar hala ülke topraklarının büyük arazilerini kontrol etmektedir. Somali merkezi hükümeti Mogadişu'da sadece küçük bir bölgede kontrol sağlamaktaydı. Bugün Somali

biraz daha istikrarlı hale gelse de hala iç savaşla boğuşmaktadır. Yaklaşık 40 yıl sonra Etiyopya'dan Mogadişu'ya yapılan ilk ticari uçuş gibi önemli adımlar ülkenin ilerleme umutlarını tazelemiştir. İç savaş ve karışıkların tamamen sona ermesinden sonra ülke dış borçlarını geri öderken sıfır vergi statüsünün sona ermesi anlamına gelebilecektir.

13) Birleşik Arap Emirlikleri

Ekonomik Özgürlük Endeksi'ne göre Birleşik Arap Emirlikleri, ticarete açıklığı ve düşük vergileri sayesinde dünyanın en özgür ülkelerinden biridir. Komşularının çoğu gibi, BAE de petrol ihracatından bol miktarda para kazanmaktadır. Böylece ülke vatandaşları orada vergisiz olarak yaşayabilmektedirler. BAE aynı zamanda yaşaması ve yatırım yapması daha kolay Körfez ülkelerinden biridir. BAE hükümeti açıkça yabancı yatırımı teşvik etmektedir. Dubai gibi şehirler girişimci ruhlarıyla tanınmaktadır. BAE, özellikle güvenlik ve kalkınma açısından çoğu standartta son derece yaşanabilir bir ülke olarak karşımıza çıkmaktadır. BAE'de ikamet etmek diğer Körfez ülkelerine göre çok daha kolaydır. BAE'nde yabancı yatırımcılar için daimi bir ikamet programı bulunmamakla birlikte;

ülke vize programları ile ikamet süresi üzerinden gelir vergisi muafiyeti sağlanması açısından avantajlar sağlamaktadır. Hükümet son zamanlarda 10 yıllık ikamet vizesi vermeye başlamıştır. Uluslararası bir ticaret ve finans merkezi olan BAE, bu listede gelir vergisi olmayan en cazip ülkelerden biridir.

14) Vanuatu

Vanuatu'da vergisiz yaşamak istiyorsanız, yatırımla oldukça kolay bir şekilde vatandaşlık alabilirsiniz. Diğer birçok ada ülkesi gibi Vanuatu da ülkeyi finanse etmek için turizm gelirlerini kullanmaktadır. Ayrıca, ikinci bir pasaportu hızlı, kolay ve (nispeten) ucuza alabileceğiniz vergisi olmayan birkaç ülkeden biridir. 2015 yılında Vanuatu'da yıkıcı bir kasırga ülkeyi yerle bir ettikten sonra, Vanuatu hükümeti yaşanan hasarı düzeltmek için fon toplamaya yardımcı olmak amacıyla yatırım programıyla vatandaşlığını yeniden uygulamaya getirdi. Bugün, Vanuatu'nun yatırım programıyla vatandaşlığı, dünyada alınması en kolay olan ülkelerden biridir. Ayrıca ülke Bitcoin'i yatırım para birimi olarak kabul etmeye bile başlamıştır. Vanuatu'da vatandaşlık Karayipler'deki benzer programlardan önemli ölçüde daha ucuza mal olmaktadır. Bununla birlikte Vanuatu pasaportu son birkaç yılda önemli ölçüde güçlenmiştir ve vize konusunda pek çok ülkeye vizesiz giriş olanağı sağlamaktadır.

15) Batı Sahra

Batı Sahra, diğer adıyla Sahwari Cumhuriyeti gelir vergisi olmayan ülkeler arasında en sorunlu ülkelerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Ne yazık ki bu ülkenin doğal kaynaklar ve turizm gelirleri ülkenin vergisiz statüsünü sübvansetmek için yeterli değildir. Vergisiz statü özellikle toprak anlaşmazlıkları dolayısıyla oluşmuştur. Batı sahra bir savaş bölgesidir ve istikrarsız yasal statüsü ile birlikte gelir vergisi uygulama şansı olmadığından herhangi bir gelir vergisi bulunmamaktadır.

Yazımızın sonunda şunu belirtmemizde fayda var; çifte vatandaş veya Türk vatandaşı olarak bu ülkelerde 183 günden fazla yaşamadığınız takdirde gelirlerinizin tamamından Türkiye'de vergilendirileceksiniz. Fakat yine de olur ya bir gün bu ülkelere taşınırsanız veya ikametinizin büyük bir kısmı Türkiye dışında olursa, bahsi geçen ülkelerin sağladığı vergi avantajını bilmesi faydalı olacaktır.

pkfistanbul.com

PKF GLOBAL